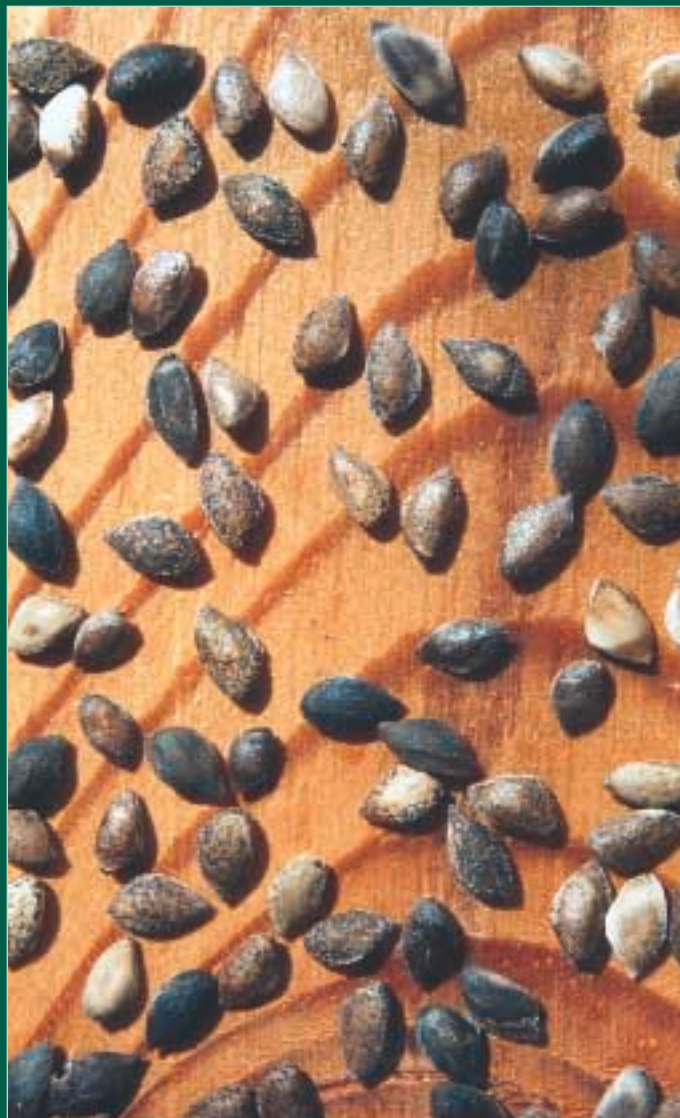

R O K B O R O V I C E

4 | 2002
ročník 8

Měsíčník pracovníků lesů České republiky a příznivců lesa

LESU ZDAR

Hodnocení jako
součást motivace
zaměstnanců

Obavy o rozpad
podniku nejsou
na místě

Nové nástroje
v hospodářské
úpravě lesů u LČR

Hrazení bystřín

HRAZENÍ BYSTRIN

na Oblastní správě toků Teplice

- 1) Zajímavě řešená přehrážka na Klůčekém potoce, okres Louny
- 2) Údržba hrazení z období Rakouska - Uherska na Struhařovském potoce, okres Louny
- 3) Podélná úprava koryta Dobranovského potoka v Radvanci, okres Česká Lípa
- 4) Průsaková přehrážka na přítoku Jeřice, okres Liberec
- 5) Zahrazení boční nátrže na Šídlvském potoce, okres Česká Lípa
- 6) Přehrážka na Zbytském potoce, okres Jablonec nad Nisou

1	
2	3
	4
5	6

B ř e z n o v á vedení podniku se zabývala projednáváním některých zásadních materiálů. Uzavřena byla záležitost organizace a průběhu výběrových řízení na lesnické činnosti v obměně vyčleněných mimo režim stávajících obchodních smluv. Výsledek jednání je obsažen v Příkazu GR č. 2/2002 Prodej dříví mimo režim komplexních smluv a o provádění pěstební činnosti a prodeji a nákupu dříví a v Pokynu EŘ č. 7/2002 Jednání o smluvních podmínkách pro obchodní smlouvy, zadávání prací, těžeb a dříví k prodeji. V tzv. prvním čtení se diskutoval návrh koncepce uplatňování zákona o myslivosti u LČR, předložený výrobně technickým ředitelem podniku. Materiál bude doplněn o přijaté připomínky a s ohledem na časovou aktuálnost projednán znovu začátkem dubna.

Projednán a přijat byl plán investic na letošní rok. Plánuje se investovat z vlastních prostředků podniku 650 mil. Kč, z toho 455 mil. Kč ve stavebních investicích (přes 265 mil. Kč na nově zahajovaných akcích), do strojních investic má být vloženo 76 mil. Kč. Zbývající investiční prostředky budou využity k nákupu výpočetní techniky včetně softwaru, zpracování LHP a nákupu převážně lesních pozemků.

Odbor personální a ekonomiky práce předložil materiál o stavu, struktuře a využití personálu u LČR. Ze zajímavých údajů možno uvést celkový počet zaměstnanců

3588 ke konci loňského roku, z toho THP 2448. Počet zaměstnanců má snižující trend, např. oproti roku 2000 ubylo 160 zaměstnanců. Průměrná měsíční výše výdělku dosáhla v roce 2001 14740 Kč. Průměrný věk zaměstnance LČR je 43 let, z toho u žen 42 let, u mužů 44 let, 747 zaměstnanců LČR má vysokoškolské vzdělání.

Hodnoceno bylo plnění podnikové kolektivní smlouvy za rok 2001 včetně hospodaření s prostředky FKSP. Za zaměstnavatele bylo konstatováno, že ustanovení kolektivní smlouvy byla plněna. Schváleny byly zásady pro poskytování půjček zaměstnancům LČR z fondu bytové politiky. Před uzavřením jsou jednání o poskytování příspěvku zaměstnavatele na životní pojištění vybranému okruhu vedoucích pracovníků podniku.

Odbor majetkoprávní předložil informaci o stavu plnění smlouvy mezi LČR a Pozemkovým fondem ČR o převodu budov bývalé tzv. kategorie L a pozemků souvisejících s budovami s právem hospodařit LČR od PF ČR do práva hospodařit našemu podniku a o plnění poskytování restitučních náhrad souvisejících s lesními pozemky podnikem LČR za PF ČR. Bylo sděleno, že ve většině případů jsou námi požadované nemovitosti ze strany PF ČR převedeny, resp. je uzavřena dohoda o převodu. Bližší údaje budou získány z šetření oblastních inspektorů, která probíhají v této době. Naopak se nedaří ve větší míře uspokojit nároky oprávněných osob na náhrady za les. Důvodem jsou často neadekvátní požadavky restitucentů, převážně na lokalizaci požadovaného lesního majetku.

Ing. Břetislav Jakubec

Editorial

Vážení čtenáři,

v závěru loňského roku připravil personální odbor nový systém hodnocení pracovníků. Cílem takového hodnocení je zjistit, do jaké míry zaměstnanec zvládá nároky své funkce, jaká je možnost jeho dalšího využití u podniku a co je potřeba proto udělat, seznámit zaměstnance s jeho možnými perspektivami, posoudit a ovlivnit jeho zájem v tomto směru a diferencovat odměňování. Podrobně se tímto tématem ve svém článku zabývá Ing. Mikuláš Říha.

Vzhledem k vašim častým dotazům na problematiku „Lesy a kraje“ jsme aktuálně připravili článek Obavy o rozpad podniku nejsou na místě, v němž přehledně shrnujeme současný stav a upozorňujeme na určité riziko podlehnutí skepsi při četbě zpráv a komentářů v některých médiích. Především regionální periodika na svých stránkách otiskují spíše emotivní projevy zastánců rozdělení podniku, kteří se touto formou snaží nás znejistit, než přinášet věrohodné informace o skutečném stavu věcí. Také způsob jejich redakčního zpracování má blíže k technikám bulvárů.

Pozornost je proto třeba věnovat především médiím celostátním, která o problematice vlastnictví státních lesů a jejich spravování informují objektivně a věnují pozornost podstatným argumentům.

V již tradiční reportáži se věnujeme problematice hrazení bystřin v severozápadních Čechách. V poslední době jsme si zvykli hovořit o službě hrazení bystřin především v souvislosti s katastrofálními povodněmi, které naši republiku postihly v minulém desetiletí. Ale jejím primárním smyslem není odstraňování škod, nýbrž prevence, tedy předcházení vzniku především velkých škod.

V závěrečné části časopisu se věnujeme dřevu jako stavebnímu materiálu. Ing. Jan Duha zde představuje zajímavý projekt zvýšení spotřeby dřeva ve stavebním průmyslu, na němž se podílíme společně s Asociací dodavatelů montovaných domků a Brněnskými výstavami a veletrhy.

Ing. Jan Řezáč

2) Hodnocení jako součást motivace zaměstnanců

4) Obavy o rozpad podniku nejsou na místě

LČR, s. p., spolupracují s Klubem českých turistů

5) Hrazení bystřin má předcházet vzniku povodňových škod

7) Využití vápnění k revitalizaci lesních ekosystémů v současné době

10) Nové nástroje v hospodářské úpravě lesů u LČR

13) Dřevo, stavební materiál pro třetí tisíciletí

14) Dřevěné roubené stavby z hlediska využití dřeva ve stavebnictví

16) Nové knihy

foto obálka

1. strana: Přehrážka na Telnickém potoce vybudovaná po povodni v roce 1926; materiál byl použit z místních zdrojů, kameníky opracován, přehrážka je pravidelně čistěna, přes 70 let provozu potvrzuje účelnost stavby; foto redakce

4. strana: Semena borovice lesní

foto M. Slavinger

LESU ZDAR

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky, s.p.

Adresa redakce:

LČR, s.p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové 8
tel.: 049/5860276, 5260325-30
fax: 049/5262391
e-mail: rezao@lesycr.cz

Vydává:

LČR, s.p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický
Členové: Ota Buršík, Ing. Lubomír Dědek, Dr. Ing. Vladimír Doležal, Ing. Jan Duha, Ing. Josef Hruška, Ing. Jiří Kopic, Ing. Jaromír Latner, CSc., Aleš Mrkvica, Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří Stonawski
Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč
Grafická úprava: CREATIVE DIRECTION

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.)

Tiskne:

Bartošova tiskárna, s. r. o., Hradec Králové
Kalendova 688. Přetisk povolen.

(Uzávěrka příštího čísla 4. 4. 2002.)

Rg1-1994

Hodnocení jako součást

motivace zaměstnanců

Pracovní hodnocení je jedním z podstatných úkolů řízení lidských zdrojů. Cílem pracovního hodnocení je zjistit, do jaké míry zaměstnanec zvládá nároky svého pracovního místa, jaká je možnost jeho dalšího využití v podniku a co je třeba pro to udělat, seznámit zaměstnance s jeho perspektivou v podniku, posoudit a ovlivnit jeho zájem v tomto směru a diferencovat odměňování. Hodnocení pracovního výkonu se stává stále více využívaným nástrojem vytváření loajality zaměstnanců ke své firmě a zpětnou vazbou, která umožňuje nadřízeným, aby dobře poznali své zaměstnance a v souladu s jejich zájmy podporovali i jejich osobní rozvoj. Je také jedním z nástrojů zabezpečujících konkurenceschopnost podniku v rámci tržního hospodářství. Zaměstnavatel má právo výběru těch nejlepších zaměstnanců, kteří se budou podílet na zajišťování cílů podniku.

Úkolem pracovního hodnocení je:

1. získat informace o pracovním výkonu a chování potřebné pro vedení zaměstnance,
2. rozhodovat o rozmístění zaměstnanců (převodění, povýšení, přeložení),
3. rozhodovat o přípravě a vzdělávání zaměstnanců,
4. motivovat zaměstnance, plánovat osobní rozvoj zaměstnance a nástupnictví v pracovních funkcích,
5. poskytnout zaměstnanci informace nutné ke zlepšení jeho práce, zlepšení vzájemné komunikace,
6. diferencovat odměňování,
7. zjistit účinnost personálního řízení (spokojenost zaměstnance).

Co očekává zaměstnanec od svého hodnocení:

- a) získání zpětné vazby – informace o tom, jak pracuje,
- b) příležitost k porovnání svých představ o sobě a svých možnostech s představami svých nadřízených, orientace svého dalšího pracovního a kvalifikačního úsilí,
- c) sdělení svých představ o práci firmy, úseku, v jednotlivých oblastech činnosti, případné sdělení svého nesouhlasu s hodnocením, atd.

Hodnocení provádí přímí nadřízení zaměstnance. Do procesu hodnocení je zapojen i hodnocený zaměstnanec formou sebehodnocení (např. zpráva o výsledcích práce). Zároveň je tímto zaměstnanci poskytnuta možnost vyjádřit své názory či stížnosti a hodnotit své nadřízené. Veškeré výsledky hodnocení pohovoru jsou zaznamenány do hodnoceního listu.

Příprava hodnoceního pohovoru je velmi důležitá, vyžaduje dokonalou přípravu hodnotitele, mají-li být cíle hodnoceního pohovoru splněny a výsledky zaznamenány do hodnoceního dokumentu. V zásadě platí, že člověk snáší lépe kritiku své práce než své osoby. Pohovor proto musí být orientován především na pracovní cíle a jejich splnění. Nehodnotí se osobní vlastnosti zaměstnance, nýbrž prostřednictvím dosažených cílů jeho výkon. Pohovor by neměl mít formu řízení, při které se hodnocený brání kritice a nadřízený se snaží dokázat, že má pravdu. Důležité je, aby zaměstnanec měl pocit, že jeho šéf se mu snaží pomoci.

Desatero pracovního hodnocení

1. Žádná překvapení – nezačínat negativně, vysvětlit účel hodnocení, na závažné nedostatky byl zaměstnanec upozorňován průběžně, nekritizovat osobu, ale výkon.
2. Komunikace – jedná se o vzájemný dialog, společné úsilí o řešení problémů jak zaměstnance, tak i pracoviště a celé firmy vedoucí ke společné dohodě o formulaci dalších pracovních cílů a cílů osobního rozvoje, snaha zapojit zaměstnance do procesu hodnocení a pokusit se realizovat prvky sebehodnocení.

Hodnocení je nutně vždy poznamenáno subjektem hodnotitele. Cílem hodnocení však je dosažení co největší objektivity, proto zde uvádíme chyby, které se při hodnocení vyskytují nejčastěji:

3. Hallo efekt – sympatie a antipatie z prvního dojmu.
4. Efekt nedávnosti – ovlivnění nedávnými skutky.
5. Efekt svatozáře – hodnocení podle dominantní vlastnosti.
6. Efekt očekávání – vliv předsudků a stereotypů.
7. Egocentrická chyba – porovnávání hodnoceného se sebou.
8. Chyba z mírnosti – nadhodnocování výsledků.
9. Středové tendence – nedostatek vlastní odvahy.
10. Závěr – shrnutí výsledku hodnocení, návrh opatření, nové cíle.

Koncepce pracovního hodnocení u LČR

Stále přetrvává názor, že aplikace pracovního hodnocení není důležitá a přetrvávající negativní zkušenosti z dob minulých vyvolávají v našich zaměstnancích nedůvěru a nepochopení pro tuto činnost. Tímto byl

Ilustrační foto: Petra Schindlerová

dán podnět věnovat této oblasti personálního řízení větší pozornost a záměrem roku 2001 bylo vytvořit koncepci pracovního hodnocení, která by byla transparentní a přijatelná, jak pro zaměstnavatele, tak pro zaměstnance. Ke spolupráci byla přizvána konzultační firma, která vypracovala projekt, hodnotící současný systém pracovního hodnocení využívaný podnikem Lesy ČR. Součástí tohoto auditu byli i dva pracovní semináře za účasti oblastních inspektorů a vedoucích odborů ředitelství podniku. Výsledkem této spolupráce se stala metodika pracovního hodnocení, se kterou se měli možnost, jako součástí pokynu GR č. 9/2001, seznámit vedoucí zaměstnanci ke konci roku 2001.

Tato nová metodika pracovního hodnocení byla uplatněna pro hodnocení období roku 2001 u funkce lesního správce, v rámci TH funkce oblastních inspektorů a odborů ředitelství podniku. Velký důraz byl kladen především na pracovní hodnocení lesních správců. Závěry hodnocení jednotlivých oblastních inspektorů byly zpracovány a s výsledky bylo seznámeno vedení podniku. Tyto výstupy se pak staly podkladem pro diferenciaci výdělkových úrovní jednotlivých lesních správců. Poprvé také bylo využito dotazníku, kde mohl hodnocený vyjádřit svůj názor týkající se výsledků činnosti organizační jednotky, podniku jako celku, upozornit na úspěchy, neúspěchy, atd. Také tyto názory byly zpracovány a předány vedení podniku a dále byli s těmito výsledky průběžně seznamováni i vedoucí zaměstnanci v rámci porad probíhajících začátkem roku 2002. Pro oblastní inspektory je připravena informace o konkrétním vlivu pracovního hodnocení lesních správců za rok 2001 při tvorbě platů na rok 2002.

Záměrem roku 2002 je aplikovat toto hodnocení komplexně v rámci všech organizačních jednotek. Důležitým aspektem

je důkladné seznámení všech vedoucích zaměstnanců s touto metodikou, protože oni jsou a budou nositeli teoretických znalostí hodnocení, musejí být schopni obhájit, interpretovat a aplikovat tuto činnost do běžné praxe. Pro rok 2002 jsou připraveny další vzdělávací aktivity, zejména pro lesní správce, které mají napomáhat při prosazování aktualizovaného systému pracovního hodnocení.

Musíme si uvědomit, že hodnotit zaměstnance znamená s nimi komunikovat. Při respektování všech pravidel pracovního hodnocení by se mělo podařit tento systém aplikovat a zajistit jeho přijatelnost pro zaměstnance. Tento systém by měl být oprostěn od jakékoliv diskriminace. Sami zaměstnanci by měli být přesvědčeni, že toto hodnocení je důležité pro podnik, organizační jednotku, ale i pro ně samotné.

Hodnotící rozhovor:

Pracovníci LČR na semináři o vápnění v Krušných horách

PŘÍPRAVA	ÚVOD ROZHOVORU	PROJEDNÁNÍ	ZÁVĚR
1) Připravit plán rozhovorů 2) Prostudovat: - pracovní normy hodnoceného - zápisy průběžných hodnocení - cíle minulého hodnocení 3) Zhodnotit - činnost dle kritérií - plnění minulých cílů 4) Ujasnit si: - taktiku vedení rozhovoru - reakce na možné námítky - návrhy na nový MBO* 5) Zabezpečit materiální podmínky rozhovoru (prostředí, podklady, apod.) 6) Pozvat hodnoceného včas a požádat ho o přípravu (sebehodnocení dle kritérií)	1) Empatické přivítání odpovídající výkonnosti hodnoceného a kvalitě vzájemného vztahu (žádá překvapení) 2) Pohovořit o smyslu hodnocení (zdůraznit pozitivní aspekty a přínos pro hodnoceného) 3) Pravidla procedury a přechod k vlastnímu hodnocení podle zvolené taktiky <i>* Management by objectives: řízení podle cílů, metoda řízení a hodnocení pracovního výkonu, při které pracovník společně se svým nadřízeným stanovuje své pracovní cíle a společně pak hodnotí míru jejich dosažení</i>	zásady ➤ Volit vhodný postup (taktika jednání) ➤ Volit adekvátní formy komunikace ➤ Naslouchat (nejen slovům) ➤ Vytvářet atmosféru spolupráce ➤ Posuzovat výsledky, ne osobnost ➤ Být věcný a konstruktivní, nezačínat kritikou ➤ Snažit se o dohodu, navrhnout řešení problémů ➤ Ověřovat, zda si rozumíme ➤ Spolupracovat při vytváření plánu MBO* ➤ Provádět průběžně zápis (PC, formulář)	1) Shrnout relevantní informace a odsouhlasené dohody 2) Něco reálného slíbit (a splnit!) 3) Zdůraznit ochotu pomoci a spolupracovat 4) Uzavřít zápis , předat k vyjádření a podpisu hodnocenému 5) Popřát úspěch v další spolupráci

Význam pracovního hodnocení

PRO ZAMĚSTNANCE	PRO ZAMĚSTNAVATELE
Poznání svého přínosu pro firmu Nasměrování další aktivity Vklad pro vlastní motivaci Možnost sebeobhajoby	Aktuální „audit kvality“ zaměstnance Upřesnění způsobu účinného vedení Informace pro profesní mobilitu Podklad pro odměňování
PRO OBĚ STRANY	
Příležitost ke komunikaci Vyjasnění vztahu mezi hodnotitelem a hodnoceným Šance pro dohodu o budoucím	
PRACOVNÍ HODNOCENÍ JE OBTÍŽNÉ, ALE POTŘEBNÉ!	

Ing. Mikuláš Říha, ředitelství LČR

Obavy o rozpad podniku nejsou na místě

V posledních několika měsících máme možnost registrovat mediální diskusi o vlastnictví státního lesního majetku, která úzce souvisí s osudem našeho podniku. Celá kauza vzešla z iniciativy některých krajských úřadů, které mají o spravování lesního bohatství zájem. O pohnutkách, které je k tomu vedou, můžeme zatím spíše spekulovat.

Úvodem je nutné zdůraznit, že otázka vlastnictví námi spravovaných lesních porostů má řadu sporných bodů, počínaje právními normami a konče efektivitou takového kroku. Vzhledem k vnitropolitické předvolební situaci se nedomníváme, že by se nějaké razantní změny daly v brzké době očekávat. Skutečně vážná diskuse o budoucí podobě podniku ještě ani pořádně nezačala. A seriózní posouzení všech kroků a jejich možných důsledků musí předcházet každému rozhodnutí o nakládání s tak obrovským majetkem, jaký lesy ve vlastnictví státu představují. Na druhé straně se nemůžeme uklidňovat tím, že by se nám nějakým zázrakem mohla taková diskuse vyhnout. Musíme se na ni zodpovědně připravit. Proto vás budeme i na stránkách Lesu zdar informovat o vývoji situace.

Přapříčina enormního zájmu některých krajů o zisk lesů tkví v tom, že od počátku ustanovení těchto územněsprávních jednotek nebyly vyjasněny jejich majetkové poměry, a to především na příjmové stránce rozpočtu. Není tedy divu, že kraje, na jejichž území se nacházejí lesy v dobrém stavu a s vysokými příjmy z těžby dřeva, by rády tento majetek získaly do svého vlastnictví.

Kraje ovšem ve svých argumentech nestaví finanční aspekt na první místo, naopak se snaží navodit atmosféru pochybností o schopnostech státu jako správce lesa a tvrdí, že kraj by byl správcem stejně dobrým, ne-li lepším. Kraje se zájmem o lesy však naprosto opomíjejí fakt, že ne všechny lesní porosty na území České republiky by byly po svém rozdělení schopny vykazovat zisk. V současné době

totiž vysoké zisky z lesů v některých oblastech republiky pokrývají náklady na poškozené porosty v imisemi postižených regionech i na odstraňování škod způsobených povodněmi. Pro jednotné obhospodarování lesů ve vlastnictví státu rovněž hovoří vynikající hospodářské výsledky našeho podniku, potvrzené ratingovým ohodnocením, kterým se může pochlubit jen málo českých firem. Z ekonomického hlediska je nutné si rovněž uvědomit, že na trhu se dřevem má nepoměrně větší šanci uspět velký, silný a ziskový podnik než řada menších vlastníků.

Nacházíme se nyní ve fázi mediální prezentace argumentů různých vahy i více či méně libivých řešení. Leccos z toho může být vnímáno jako součást předvolebního boje. Tuto situaci sleduje nejen politická, ale i občanská veřejnost a naším úkolem je tyto přesvědčit o našich odborných schopnostech a správném plnění poslání podniku.

V této souvislosti je třeba podotknout, že ne všechna média přinášejí relevantní informace. Především regionální deníky na svých stránkách otiskují spíše emotivní projevy zastánců rozdělení podniku, kteří se touto formou snaží spíše zastrašovat naše zaměstnance, než přinášet věrohodné informace o skutečném stavu věcí. Také způsob redakčního zpracování má blíže k technikám bulváru. Pozornost je proto třeba věnovat především médiím celostátním, která o problematice vlastnictví státních lesů a jejich spravování informují objektivně a věnují pozornost podstatným argumentům.

V Poslanecké sněmovně byl také v poslední době předložen návrh zákona o Státním fondu rozvoje lesního hospodářství. Tento návrh předpokládá přesun významné části příjmů LČR do tohoto státního fondu formou odvádění fixní finanční částky za vytěžený kubík dřeva, což je naprostý ekonomický nesmysl. Návrhem se již zabývala Poslanecká sněmovna na své schůzi 12. 3. 2002 a zamítla jej.

Redakce

LČR, s. p., spolupracují

s Klubem českých turistů

Reditelství LČR se stalo 29. ledna 2002 místem podpisu smlouvy o spolupráci mezi LČR a KČT. V rámci ní bude náš podnik, jako sponzor (podporovatel) značení turistických tras, prezentován na informačních tabulkách umístěných na rozcestnících pod směrovkami značených turistických tras a na listách vývěsních turistických map ukořtěných v terénu na východiscích a křižovatkách turistických tras.

Historie Klubu českých turistů (KČT) sahá do roku 1888, kdy byl klub založen Vojtěchem Náprstkem. V současné době má před 45 tis. členů. Organizační struktura je tvořena 32 oblastmi a v nich více než 650 odbory, jejichž činnost se řídí stanovami. KČT organizuje stovky akcí určených pro členy klubu i neorganizované zájemce ve všech druzích turistiky – pěší, cyklo, lyžařská a vodní turistika, mototuristika, speleoturistika a rodinná turistika. Turistické oddíly mládeže jsou sdruženy do Asociace TOM ČR. Každý člen KČT, který uhradí rozšířený členský příspěvek obdrží kromě průkazu KČT také kartu EUROBEDS, která ho opravňuje k využití nabídky mnoha slev. Je to například 20% sleva na turistické mapy vydávané Klubem českých turistů, sleva na ubytování ve vybraných chatách a objektech, zvýhodněné pojištění na cesty do zahraničí nebo příspěvek při zakoupení cestovních dokladů Českých drah, a to Kilometrické banky, Junior pasu a Senior pasu.

K jedné z nejdůležitějších aktivit členů KČT patří značení turistických tras a jejich pravidelná údržba. Ti se již od roku 1889 věnují

značení pěších tras a od roku 1997 také značení pro lyžaře a cyklisty. Vytvořená síť pěších značených tras je přitom svojí hustotou, kvalitou a také tím, že pokrývá beze zbytku celé území republiky, hodnocena jako nejlepší v Evropě. Do konce roku 1998 bylo v České republice vyznačeno celkem 37 682 km pěších tras a 130,5 km lyžařských tras. Společně s jinými organizacemi se členové KČT podílejí i na značení tras pro cyklisty. V loňském roce jejich celková délka v ČR dosáhla již 2068 km. Všechny vyznačené trasy jsou zakresleny v turistických mapách edice KČT. Edice má jednotné měřítko 1 : 50 000 i jednotnou formu.

Brzy po svém vzniku v roce 1888 začal KČT využívat tisk jako účinný prostředek pro spojení se svými členy i pro uvádění spolku a jeho činnosti do povědomí veřejnosti. Proto již v následujícím roce začal vydávat svůj klubový měsíčník Časopis turistů. Ten propagoval českou turistiku a šířil cestovní ruch, zaměřoval se na domácí i zahraniční turistické oblasti a věnoval pozornost také činnosti sportovní a společenské. Od roku 1950 se časopis vydával pod názvem Turistika – Horolezectví a od roku 1962, kdy se horolezecká náplň časopisu osamostatnila, nesl časopis název Turistika. Ten postupně nabýval magazínový charakter se zaměřením i na širší veřejnost a na neorganizované zájemce o turistiku. V současné době vydává KČT dvouměsíčník Turista, ve kterém čtenáři najdou informace o turistických akcích, náměty na výlety a zájezdy, zajímavosti z domova i ze světa, doporučení vhodného turistického vybavení a zprávy o klubové činnosti.

Klub českých turistů vyvíjí také rozsáhlou zahraniční aktivitu a je členem mezinárodních turistických organizací. Bližší informace o Klubu českých turistů můžete najít na internetových stránkách:

<http://www.klubturistu.cz>.

Redakce

Hrazení bystřin

**má předcházet vzniku povodňových škod
(Na návštěvě u Oblastní správy toků Teplice)**

V posledních letech jsme si zvykli hovořit o hrazení bystřin především v souvislosti s katastrofálními povodněmi, které naši republiku postihly v minulém desetiletí. Je téměř historickou zákonitostí, že lidé se začínou o bezpečnost svých majetků starat až v okamžiku, kdy jim vznikne nějaká škoda. Podobně v 19. století vznikla služba hrazení bystřin. Ale jejím primárním smyslem není odstraňování škod, nýbrž prevence, tedy předcházení vzniku především velkých škod. Z tohoto hlediska je to investice do budoucnosti a některým lidem se může zdát zbytečná. Severozápadní Čechy postihla poslední velká povodeň v roce 1887 s velkými materiálními škodami. O prevenci jako smyslu hrazení bystřin, jeho koncepci a podílu na přetváření kulturní krajiny jsem si povídal s Ing. Josefem Javůrkem, vedoucím Oblastní správy toků Teplice.

Ing. Josef Javůrek se narodil v roce 1942 ve Vyškově v Jihomoravském kraji. Po absolvování Gymnázia ve Vyškově se přihlásil na lesnickou fakultu do Brna. Již na gymnáziu ho bavila matematika a geometrie, proto se rozhodl pro studijní směr hrazení bystřin a lesotechnické meliorace. Po absolvování vysoké školy v roce 1964 si z volných míst vybral závod lesotechnických meliorací tehdejších Státních lesů v Teplicích. V Teplicích již pan Ing. Javůrek zůstal. Našel si zde nové přátele, oženil se a vychoval dvě dcery. V září 1964 nastoupil na základní vojenskou službu a po jejím absolvování se vrátil do Teplic na závod lesotechnických meliorací (LTM), kde začal pracovat v přípravě výroby. Asi po roce nastoupil jako mistr na stavbu lesotechnických meliorací v oblasti Flájské přehrady. Potom se opět vrátil do přípravy výroby, kde pracoval jako vedoucí až do konce roku 1976. Tehdy došlo v celé republice ke sloučení závodů LTM a stavebních závodů. Součástí stavebního závodu byla i STAS 04, správa toků a Ing. Javůrek se stal jejím vedoucím. Po roce se však vrátil na místo vedoucího přípravy výroby sloučeného stavebního závodu. Na jaře 1978 byla STAS 04 zrušena a správa vodních toků přešla

do přípravy výroby sloučeného závodu. Vedoucím přípravy výroby zůstal až do listopadu 1992, kdy došlo k transformaci Severočeských státních lesů. V dubnu 1992 se zúčastnil konkurzu, který vyhrál, a od listopadu 1992 byl jmenován vedoucím Oblastní správy toků Teplice.

Kdy začala historie hrazení bystřin v severních Čechách?

Záhy po ustavení služby hrazení bystřin v bývalém Rakousku-Uhersku se její činnost začíná aktivně projevovat i na severu Čech. Po živelních katastrofách na Žatecku a Podbořansku v roce 1879 a na Teplicku v letech 1897 a 1916 byla pozornost služby hrazení bystřin zaměřena do tří, svým charakterem odlišných oblastí: do Krušných hor, v nichž byly zahrazovány nebezpečné bystřiny, na Žatecko a Podbořansko, kde byly asanovány rozsáhlé strže, a na Jizerské hory jako na oblast s nejvyššími atmosférickými srážkami a s tím související vysokou vodnatostí toků. Většina asanovaných strží je dnes tak zabezpečena, že už není možné je ani najít, i když jsme se o to pokoušeli. Na přelomu století začaly hrazenářské práce v Krušných horách např. na Telnickém potoce, na Rytině a na Homolském potoce ve Středohoří. Historicky největší povodně postihly tuto oblast v letech 1917 až 1926. Kupříkladu bystřina Rytina nesla tak obrovské množství splavenin, že vychýlila proudnici Labe natolik, že zde musela být zastavena lodní doprava. Hrazení bystřin bylo v severních Čechách přerušeno druhou světovou válkou, ale po ní byla tato služba opět obnovena a prošla sedmi reorganizacemi, které lze ve stručnosti shrnout takto: 1946 – Zemský národní výbor Praha; 1. 1. 1949 KNV Ústí nad Labem, odd. IX. – 2c; 1. 4. 1951 Krajské zařízení LTM – HB KNV Ústí n. Labem; 1. 1. 1953 Správa ústeckých lesů Teplice; 1. 1. 1954 Krajská správa lesů Liberec, 1. 7. 1955 opět Správa ústeckých lesů Teplice; 1. 1. 1958 Krajský podnik zemědělských a lesotechnických meliorací Ústí n. Labem. V roce 1962 byla služba hrazení bystřin přiřazena ke Státním lesům jako závody lesotechnických

Ing. Josef Javůrek, vedoucí OST Teplice

meliorací. V severních Čechách sídlil závod LTM v Teplicích - Trnovanech. V roce 1976 došlo ke sloučení závodů LTM se stavebními závody. Po transformaci Státních lesů v roce 1992 a založení LČR vznikají oblastní správy toků jako organizační složky našeho podniku. Ale to už se začíná psát nová kapitola historie hrazení bystřin.

Jak je dnes organizačně zajištěna vaše OST?

OST má celkem šest zaměstnanců, vedoucího, administrativní pracovníci a správce toků. Máme dvě detašovaná pracoviště, jedno v Liberci a jedno v Žatci. Pracovníci na odloučených pracovištích jsou už v důchodovém věku, proto jsme po dohodě s personálním oddělením na tato detašovaná pracoviště přijali před dvěma lety adjunkty, kteří by po odchodu správců do důchodu měli být jmenováni do jejich funkcí.

Můžete rámcově vymezit území, na němž OST vykonává své povinnosti?

OST Teplice působí v celém kraji Ústeckém, bez okresu Semily v kraji Libereckém a tři bystřiny máme v Karlovarském kraji, na nichž shodou okolností právě teď pracujeme.

Jak vypadala situace v hrazení bystřin na počátku 90. let?

Po sloučení stavebního závodu a závodu LTM docházelo v 80. letech postupně k útlumu investiční výstavby hrazení bystřin. Investiční prostředky se vkládaly především do manipulačních skladů, bytových jednotek, školkařských středisek. Po roce 1992 se ale hrazení bystřin stalo opět naší jedinou pracovní náplní a investiční činnost i opravy hrazení bystřin se obnovily. Bohužel finanční prostředky, které ročně dostáváme, zůstávají po celých deset let prakticky na stejné výši a v důsledku inflace jich tak fakticky ubývá. Naše OST ročně dostává 20 – 25 mil. Kč na investice a asi 10 mil. Kč na opravy a údržby. Z toho přibližně 3,5 mil. Kč tvoří zdroje LČR.

Rozestavěná přehrážka na Maršovském potoce, tlamový otvor umožňuje migraci ryb

1

2

3

Obdobně jako v lese i v hrazení bystřin vzniklo v 90. letech tržní prostředí a dodavatelský způsob prací. Naše investiční akce jsou ze 100 % financovány ze státního rozpočtu, dnes podle § 35 lesního zákona. Proto jsme je začali zadávat podle zákona o veřejných zakázkách. Při těchto výběrových řízeních se nám hlásily nejen bývalé závody LTM nebo stavební závody bývalých SčSL, ale i plno jiných subjektů, dodavatelů, akciových společností a soukromníků, u nichž jsme neznali jejich kvalifikaci pro provádění speciálních hrazenářských prací. V důsledku této neznalosti jsme se dostali do značných problémů, jak uhlídat tyto stavby, aby po skončení plnily svůj účel. Během prvních let jsme ovšem poznali stavební firmy, které hrazení bystřin jako dodavatelé ovládají.

Spolupracujete s odbornými pracovišti?

Po roce 1992 jsme kontaktovali odborníky na hrazení bystřin v oblasti projekce. Spolupracujeme s lesnickou fakultou v Praze, s emeritním profesorem Novákem. Nechali jsme si vypracovat podle našeho názoru vysoce odborné studie a návrhy opatření na hrazení bystřin v oblasti OST Teplice. Na základě těchto podkladů postupně zpracováváme zadání staveb a vlastní projektové dokumentace na zahrazení nebezpečných bystřin.

Postihly vás v minulých 10 letech nějaké větší povodně?

Naši oblasti se naštěstí v minulých letech povodňové stavy vyhnuly. Nepotkalo nás to, co severní a jižní Moravu a východní Čechy. Pouze v roce 2000 při jarním tání sněhu přišly příválové deště a mírné povodňové škody jsme měli na Nerudově potoce v Dubí, Křížanovském potoce v Hrobech a na Lišším potoce na Cínovci. Menší povodňové škody byly i v podhůří Jizerských hor. Podnik nám na odstranění těchto povodňových škod uvolnil finanční prostředky, takže jsme mohli začít okamžitě s jejich odstraňováním.

Je trochu překvapující, že stát vám celkem bez problémů poskytoval investiční prostředky, když ve stejné době musel mnohonásobně víc dávat právě na odstraňování povodňových škod na Moravě a ve východních Čechách. Nepociťujete žádný tlak na snižování investičních prostředků ze strany státu?

Při projednávání našich investičních akcí postupujeme tak, že příslušné pracovníky okresních úřadů ze státní péče o lesy, kteří rozhodují o veřejném zájmu podle lesního zákona, vezmeme do terénu a ukážeme jim práce, které bychom chtěli realizovat. Teprve tehdy, dají-li nám předběžné rozhodnutí o tom, že akce, až bude připravena k realizaci, vyhlásí veřejným zájmem, zadáme vypracování projektové dokumentace. Takže my už vlastně víme, že žádost, kterou podáme, bude postoupena na ministerstvo. Pak samozřejmě dochází k časové prodávě jednoho až dvou let, než se dostane naše žádost do pořadí a je vyřízena. Tím si vysvětlují, proč máme ze 100 % hrazeny investiční akce ze státního rozpočtu. Nezahajujeme inženýrské práce do té doby, dokud nemáme příslib.

Domníváte se, že i nadále by měl stát poskytovat finanční prostředky na hrazení bystřin?

Víme, že státních prostředků je málo a potřebovali bychom jich na naší OST nejméně dvakrát tolik, abychom mohli kvalitněji zajišťovat naši službu. Doufali jsme, že právě povodně v roce 1998 ukážou důležitost našich prací a stát uvolní více peněz. Ale bohužel opak je pravdou a dochází k relativnímu snižování. V žádném případě bych nesouhlasil s tím, aby prostředky do hrazení bystřin vkládal náš podnik, protože ze správy bystřin pro nás neplynou žádné peněžní ani jiné výhody. Chtěl bych zdůraznit, že spravujeme všechny bystřiny bez ohledu na majitele lesa. Naopak chráníme kulturní krajinu, chráníme obyvatele, a tak si myslím, že i nadále by měl v plné míře hrazení bystřin financovat stát. Je to služba ve veřejném zájmu.

Jak spolupracujete s obcemi?

Až na výjimky si myslím, že spolupracujeme s obcemi velmi dobře, obce nám vycházejí vstříc, hlavně pak v jednání s pobřežníky, protože někteří z nich jsou nerozumní a vyžadují věci, které není možné zajistit.

Kdo je to pobřežník?

Pobřežník je majitel nemovitosti sousedící s vodním tokem. Může to být i majitel celého pozemku, kterým tok protéká, protože drobné vodní toky a bystřiny v mnoha případech nemají svá parcelní čísla, takže jsou součástí kupříkladu majetku soukromníka. Ale ze zákona je vodní koryto vyznačeno břehovými čarami, které jsou určeny rozlitím vody do terénu.

Zasahujete svými pracemi i do intravilánu obcí?

Zasahujeme do intravilánu obcí. Ale investiční výstavbu v obcích v posledních deseti letech neprovádíme. Soustředili jsme se na ochranu lesního půdního fondu a na technická opatření nad obcemi, nikoliv v intravilánech. V intravilánech provádíme pouze údržbu, pokud je nám přislíbena dotace z § 35 lesního zákona. A to jenom v případě, že máme v obci svůj základní prostředek. Existuje plno úprav, které obcemi procházejí, ale my je nemáme v základních prostředcích, tak na nich údržbu neprovádíme. Spolupracujeme s obcemi, popř. se Správou a údržbou silnic v tom smyslu, že při zpracování projektů vyčleňujeme v projektových dokumentacích objekty včetně rozpočtů na údržbu opěrných zdí komunikací nebo lávek či mostů, které jsou v majetku někoho jiného než LČR a před zahájením prací projednáváme plnou úhradu těchto prací jinými investory. Jednání jsou však velmi obtížná, protože zvláště Správa a údržba silnic, která je rozpočtovou organizací, finančními prostředky neoplývá a dochází zde k velkým sporům, až k soudním sporům o to, zda správce toků je či není povinen některé opěrné zdi opravovat. Zatím tyto opěrné zdi neopravujeme. Jestliže bychom totiž opravili nějakou zeď, která není součástí vodního toku, ale kupříkladu komunikace, a zaplatili bychom to z přidělených prostředků, byl by to precedens pro další případy a nedovedu si představit ty miliardy korun, které bychom pak museli v celé České republice vynaložit

na opravu opěrných zdí komunikací. Víme o tom, že Správa údržby a silnic Česká Lípa žaluje MZe konkrétně na Vrbovém potoce v Žandově, což je náš vodní tok, o to, aby-
chom opěrnou zeď komunikace opravili.

Jak vycházíte s ochranou přírody?

Máme tady chráněné krajinné oblasti Jizerské hory, Kokořínsko, České středohoří a Labské pískovce. Největší problémy máme s CHKO Jizerské hory. Nejsou to ale spory ani tak o ochranu přírody jako o přístup pracovníků k problematice hrzení bystřin. Problém vidím v tom, že pracovníci CHKO nemají k hrzení bystřin a vůbec k technickým zásahům v krajině žádný vztah a nemají v mnoha případech ani patřičné vzdělání. Nechtějí pochopit jednu zásadní věc. A to, že žijeme v kulturní krajině a musíme chránit nejen přírodu, ale i lidi a jejich majetky.

Pečujete o břehové porosty?

Oproti některým OST, OST Teplice nemá právo hospodařit k pozemkům, které by se přimykaly k vodním tokům. Spravujeme jenom vlastní koryta. Údržbu stávajících břehových porostů jsme v minulosti prováděli ve větší míře, ale opět narážíme na názory už nejen CHKO, ale i pracovníků referátů životního prostředí OKÚ, poněvadž břehové porosty spolu s vodním tokem jsou významné krajinné prvky a nedovolují nám v mnoha případech odstranění nemocných a starých stromů. Není to jediný důvod, proč neprovádíme tyto zásahy, jsou tam nyní i velice složité majetkoprávní vztahy. Jelikož nevlastníme pozemky kolem vodních toků, dřevní hmota je majetkem vlastníka pozemku a my bychom mu ji měli nechat. Přitom bychom vynaložili buď naše vlastní prostředky, nebo prostředky státu na údržbu toho břehového porostu. Proto provádíme jen takové zásahy, kde hrozí nebezpečí vývratu, ohrožení lidských životů nebo nemovitostí. Na druhou stranu ale provádíme řadové výsadby břehových porostů. Dokonce se nám daří na ně zajišťovat i prostředky z MŽP. Po výsadbě o ně 4 – 5 let pečujeme. Objem peněz vložených do břehových porostů se pohybuje kolem jednoho milionu korun ročně, z toho bývá tak půl milionu z dotací. Celkem jsme za posledních několik let vysadili asi 4,5 km oboustranných břehových porostů.

Proč nepoužíváte při stavbě příčných objektů dřevo?

Na základě našich zkušeností jsme došli k závěru, že dřevo je nepoužitelné tam, kde dochází ke kolísání vodní hladiny. Například ve Falcké strži jsme realizovali příčné objekty ze dřeva vyplněného kamenem, tzv. sruby, a ty se úplně rozpadly asi po 20 letech. Také jsme realizovali podélné opevnění ze srubových stěn pod sesuvem. Vedlo nás k tomu to, že sesuv byl stále živý a my jsme potřebovali, aby konstrukce byla pružná. Ale i v tomto případě asi po 20 letech došlo k úplné demolicí stavby. Podélné sruby by se mohly používat tam, kde lze současně vysadit kvalitní břehový porost, u kterého předpokládáme, že by převzal jejich funkci. Na druhou stranu bych chtěl říct, že jsme před několika lety prováděli údržbu Telnického potoka, kde byla v letech 1927 až 1928 vybudována soustava kamenných stupňů s pružnými dřevěnými dopadišti. Když však

Dodavatel vyčistil tyto prostory, zjistili jsme, že dřevo je i po 70 letech téměř netknuté. Jde ale o vodnatou bystřinu a dřevo bylo po celou dobu neustále pod vodou.

Jaké akce máte rozpracovány v letošním roce?

V letošním roce předpokládáme, že v investicích nám stát přidělí kolem 24 mil. Kč. Je to jednak na stavby rozestavěné a na stavby nově zahajované. Z rozestavěných staveb jsou to přehrázky na Bočském potoce za Kláštercem nad Ohří v Karlovarském kraji. Pak je to úprava Debeřského potoka u Oldřichova Dubu, hrzení bystřiny Poustka na Děčínsku, kde stavíme už třetím rokem, Lhotecký potok na Žatecku, hrzení Bukovského potoka v Povrlech v Ústeckém kraji, hrzení Unčinského potoka a Maršovského potoka v Krupce na okrese Teplice, hrzení Falcké strže na Žatecku. Na Jablonecku je to zahrazení Širokého potoka, Zbytského potoka a dokončení dvou akcí v Pekelském údolí na Mostecku.

Rádi bychom v letošním roce zahájili zahrazení Ohničské strže na Teplicku, hrzení bystřiny Od Rozsochy v okrese Liberec, poslední etapy Poustky na Děčínsku, další etapu Maršovského potoka v okrese Teplice, investici Lužického potoka v okrese Ústí, investici hrzení Mlýnského potoka v okrese Semily, Vlčí důl v okrese Ústí nad Labem a v Jizerských horách strž Smědava, HB Černý balvanitý III. a retenční nádrž Bílý potok. Na opravy hrzení bystřin, potažmo odstranění některých povodňových škod z roku 2000, máme v plánu objem cca 5,5 mil. Kč, z toho 3 mil. 400 tis. Kč obdržíme z vlastních prostředků podniku. Jedná se hlavně o opravy hrzenářských prací, které byly provedeny v minulosti, bohužel při povodních některá opevnění nevydržela, tak je nutno je opravit. Je to Homolský potok v okrese Ústí, Telnický potok v okrese Ústí, v okrese Teplice Křížanovský potok, Bouřlivec, na Jablonecku potom Kopaninský potok, Kunratický potok v okrese Liberec a vyčištění některých přehrázek v oblasti působnosti celé OST.

Děkuji za rozhovor, Jan Řezáč

1. Přehrázka na Homolském potoce je největší stavbou hrzení bystřin na OST Teplice, výška 10 m, zdržný prostor 17 300 m³
2. Původní rozpadlé přehrázky na Unčinském potoce jsou nahrazeny drátokamennou konstrukcí, zůstal zachován původní kamenný vývar z 30. let 20. stol.
3. Drátokamenná přehrázka v nepřístupné strži na Kojetické bystřině, byl použit místní kámen ze suťového pole, koše se musely vynášet ručně
4. Drátokamenná přehrázka na Unčinském potoce, soustava přehrázek různých konstrukcí zabezpečuje celé povodí bystřiny
5. Založený břehový porost na Homolském potoce při vyústění do Labe ve Velkém Březně
6. Podélné opevnění Homolského potoka v Byřově z lomového kamene na cementovou maltu bez spárování; přirozenou sukcesí budou spáry vyplněny

Z fotosoutěže LČR a ČSOP; Autor: Petr Juračka, téma: „Plody lesa“

INSPIRACE

Využití vápnění k revitalizaci lesních ekosystémů

v současné době

Vápnění se po několikaleté přestávce stalo opatřením, o které mají zájem instituce státní správy i komerčně orientované subjekty, rovněž lesnický provoz se opět vrací k otázkám využití hnojení a vápnění v lesním hospodářství. Spouštěcím momentem pro tento zájem byla situace ve vývoji lesních porostů v Orlických a západní části Krušných hor v posledních letech. Byla prokázána souvislost mezi nežádoucí dynamikou lesních porostů na jedné a stavem lesních půd a výživu lesních dřevin na druhé straně. Zvýšený zájem souvisí rovněž s množstvím financí, které byly jako dotace vyčleněny na tyto aktivity. Nicméně se opět do značné míry opakuje situace, kdy výzkumné poznatky jsou ponechávány stranou a výsledky dlouhodobého výzkumu jsou ignorovány ve prospěch akcí komerčního či kompetenčního charakteru. Přes tyto aspekty, které jsou v jakémkoli oboru lidské činnosti zřejmě zákonitě, je na základě poznatků lesnického výzkumu již dnes možno formulovat cíle a zejména důsledky vápnění na lesní ekosystémy, zejména na lesní porosty a lesní půdy, i na globální ekosystém krajiny.

Pozitivní účinky vápnění

Pozitivní účinky vápnění jsou spojeny s rozpouštěním vápence, uvolňováním vápníku, zvýšením jeho obsahu v půdním roztoku, jeho interakcí se sorpčním půdním komplexem a v neposlední míře s pronikavým zvýšením biologické aktivity půdy. To má za důsledek otupení extrémní půdní acidity, imobilizaci volných forem půdního hliníku a dalších potenciálně toxických látek, zlepšení chemického prostředí a stavu rhizosféry a zvýšení nabídky živin dostupných pro příjem rostlinami (dřevinami). Většina účinků vápnění je nepřímých, spojených se zintenzivněním půdních, v první řadě dekompozičních procesů. Zlepšuje se prokazatelně stav půd a v první fázi i kultur založených na imisních holinách. Při aplikaci v porostech dospělých, např. s projevy žloutnutí a ochlazení, vedla v cizině aplikace k rychlé revitalizaci. Z domácích podmínek jsou výsledky z dospělých porostů dosud neznámé a úvahy se pohybují v oblasti spekulací. V okolní krajině lze očekávat vliv především na stav vodních zdrojů: snížení kyselosti vody, obsahu potenciálně toxických látek (Al), zvýšení obsahu bázi, ale i dusíku (nitrátů) ve vodě.

Odumřelý březový porost a zbytky shrnuté dřevní hmoty ve starých valech; ilustrační foto redakce

Negativní dopady vápnění

Negativní dopady vápnění jsou důsledkem týchž procesů, tak jak byly zmíněny výše. Při absenci funkčních lesních porostů je nutno očekávat, a naše výzkumné výsledky to plně potvrdily, nadměrnou dekompozici půdní organické hmoty, ztráty humusu, dusíku a bázi z půdního prostředí. Znamená to i zatížení okolního prostředí produkty rozkladu.

Využitelnost vápnění v současné době

Využitelnost vápnění v současné době je nutno uvažovat ve čtyřech případech:

- Imisní holiny na lokalitách s výrazněji nenarušenou humusovou vrstvou. Patří sem většina holin v Jizerských, Orlických horách, v Jeseníkách a v Krkonoších. Vápnění je spíše nežádoucí a kultury lesních dřevin by měly být předmětem hnojení, pokud je chemická meliorace nutná. K dispozici je řada hnojiv, např. hnojiva řady SILVAMIX, umožňujících dodání deficitních živin kulturám lesních dřevin bez větších ekologických i provozních rizik.

- Plochy ohrožené introskeletovou erozí je nutno rozhodně z vápnění vyloučit.

- Plochy devastované mechanizovanou přípravou půdy, zde je vápnění nezbytnou součástí komplexní revitalizace stanoviště, zahrnující chemickou melioraci (vápnění, hnojení), biologickou melioraci a snížení antropogenní zátěže včetně acidifikačních vlivů.

- Porosty s příznaky žloutnutí jako důsledku acidifikace a ztrát živin, zde je vápnění a zejména přihnojení prostředkem rychlé a účinné nápravy. Biologická meliorace a změna druhové skladby je zde žádoucí rovněž, politický a ekonomický tlak na další snížení antropogenní acidifikační zátěže je nadále nezbytný.

Vápnění je vhodným doplňkovým opatřením v rámci lesního hospodářství, ovšem při zásadním respektování stavu porostů a lesních půd i jejich dalšího předpokládaného vývoje.

Doc. Ing. Vilém Podrázský CSc.,
LF ČZU v Praze

Fotosoutěž ČSOP a LČR, s. p.

Český svaz ochránců přírody a Lesy České republiky, s. p., společně vyhlásily již 7. ročník Fotografické soutěže určené všem obdivovatelům přírody a těm, kteří se dovedou dívat. Soutěž kromě LČR podporuje také Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Fotografie jsou hodnoceny ve třech věkových kategoriích: A – do 12 let, B – od 13 do 18 let a C – nad 18 let věku účastníka. Na zadní straně je třeba každou fotografii opatřit štítkem se jménem autora, rodným číslem, označením tématu, do kterého chce účastník fotografii zařadit, názvem snímku i uvedením, zda se jedná o fotografii samostatnou nebo o soubor navzájem na sebe navazujících fotografií.

V loňském ročníku soutěže byla vyhlášena témata: Děti v lese, Kouzlo lesa, Krása lesních plodů a Voda v lese. Porota zde hodnotila 411 snímků od 85 autorů z celé České republiky. Bližší informace o fotosoutěži a výsledkovou listinu je možno najít na www stránkách ČSOP na adrese www.volny.cz/cdmcsop/_celek/aktivita.htm.

Nejllepší fotografie jsou prezentovány po celý rok na různých místech republiky v rámci uspořádané putovní výstavy, například 20. 4. – 3. 5. v Podblanickém eko-centru ČSOP ve Vlašimi.

Pro letošní rok byla zvolena témata: Moji kamarádi v lese, Krajina v srdci Evropy, I smrt je součástí života a Planeta hmyzu. Své fotografie můžete zasílat v obálce označené heslem „FOTOSOUTĚŽ“ na adresu pořadatele soutěže: Centrum pro děti a mládež ČSOP, p.p. 447, Praha 1, PSČ 111 21. Uzávěrka soutěže je 15. října 2002. Soutěžní komise se seje v listopadu 2002 a bude se skládat z profesionálních fotografů, ze zástupců sponzorů a ze zástupců vyhlášovatelů soutěže. Předání cen proběhne do konce roku 2002. Vyhlášovatelé soutěže počítají s uspořádáním výstav nejzdařilejších fotografií, případně s jejich publikováním v přírodovědných, ochranných a dalších časopisech.

Redakce

Nové nástroje

v hospodářské úpravě lesů u LČR

Nástroje používané, v dnešní době obecného využívání výpočetní techniky, v hospodářské úpravě lesů lze schematicky zařadit do několika ucelených bloků:

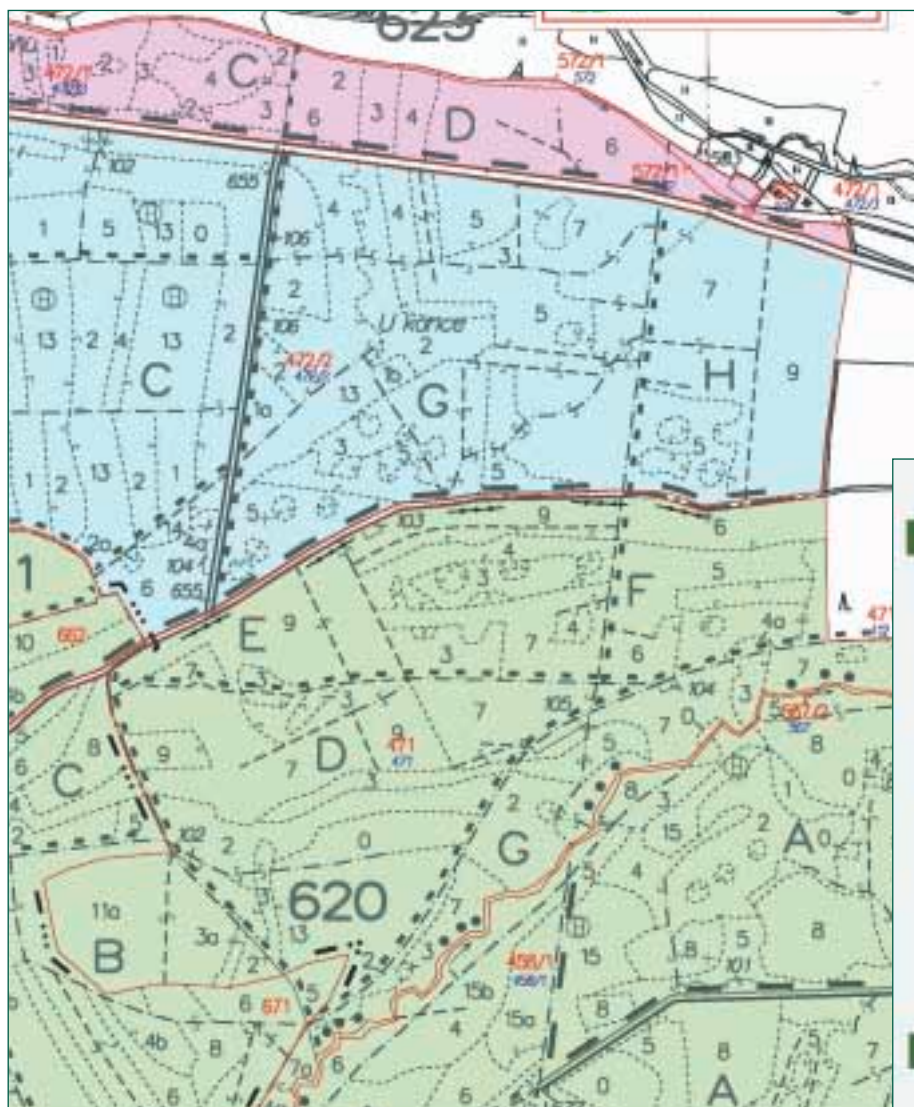
- SW nástroje pro pořizování dat a tvorbu děl HÚL (taxační firmy, ÚHÚL),
- SW nástroje používané ke kontrole dat HÚL (taxační firmy, uživatelé, státní správa, ÚHÚL),
- SW nástroje na prohlížení a práci s daty děl HÚL (uživatelé, ÚHÚL).

Při podrobnějším pohledu na jednotlivé bloky můžeme dále diskutovat o tom, které programy jsou plně funkční, které vyžadují případně další úpravy a které svou funkcí postupně přestávají plnit a nebo hospodářské úpravě zcela chybí. Vlastník lesa, tedy dlouhodobý uživatel dat LHP, pravděpodobně zjistí, že potřebuje nástroj, který mu umožní nejen prosté prohlížení dat LHP (LHO, OPRL), ale především aktivní nakládání s těmito daty v dlouhodobém horizontu,

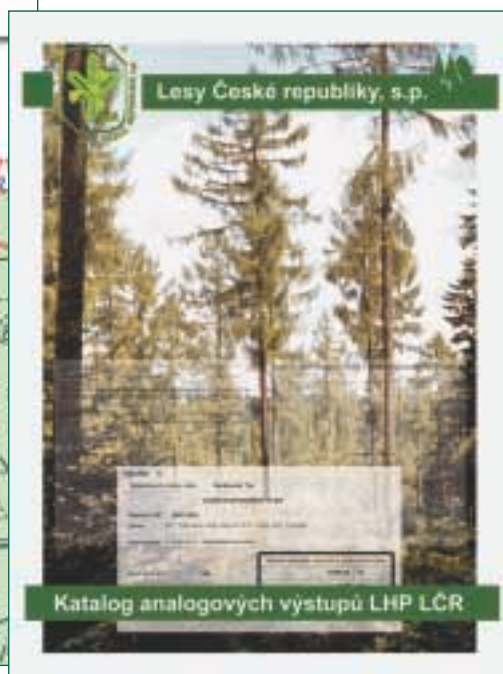
a to ve funkčním propojení alfanumerických a grafických dat.

Co tedy z hlediska možností současných technologií vlastníci požadují:

- propojení informací o provedených hospodářských opatřeních v lese (obecně lesní hospodářskou evidenci) s daty LHP,
- zavádění a aktivní používání nových informací o lesním ekosystému, které vznikají v průběhu platnosti LHP,
- nástroj na editaci nových informací nad daty LHP,
- nástroj pro případné změny a úpravy majetku v datech LHP,
- má-li více LHP na více LHC, potřebuje nutně nástroj na integraci dat a jejich uložení do jednoho formátu a tvaru.

Výřez mapy dopravní pozemkové v měřítku 1:5000; vzorek kresby mapy vkladu mapových listů

Tolik tedy jednotlivý vlastník. Jedná-li se o velké lesní majetky např. státní, spravované Lesy České republiky, s. p., pak je nutno hovořit o nezbytnosti používat data LHP v jednom fungujícím informačním systému. Tento systém může dobře fungovat za splnění těchto předpokladů:

- data jsou vyhotovena dle existujícího informačního standardu,
- data jsou uložena v jednotném formátu a tvaru v datovém skladu,
- data LHP jsou propojena se všemi hospodářskými evidencemi a tvoří páteř celého informačního systému,
- celý systém musí obsahovat SW nástroje, které pracují nad uloženými daty LHP a průběžně tato data aktualizují, doplňují a dynamizují.

Takto vytvořený systém umožňuje dynamické provádění komplexních analýz o obhospodařovaném majetku a poskytuje managementu podniku na všech úrovních informace, které zajišťují kvalitu a dynamiku rozhodovacího procesu při nakládání s lesními ekosystémy v majetku státu.

Nástroj pro práci s daty LHP a LHE

LČR, s. p. s platností od 1. 1. 2001 zavedly nový způsob vedení lesní hospodářské evidence. LHE je vedena v souladu s platnou legislativou a je vnitropodnikovou úpravou doplněna a rozšířena. Pro práci na lesních správách, závodech, revírech a poleších byla v roce 2001 uvedena do provozu skupina programového vybavení s názvem LES (Lesnický evidenční systém).

Celý systém vedení LHE je kvalitně ošetřen novým programovým vybavením pro práci s daty LHP a LHE, které je jako modul začleněno do programové skupiny Lesní-

ského evidenčního systému. Alfnumerická data LHE jsou vedena pro každou etáž a jsou systematicky tříděna do částí těžba dřeva, obnova lesa a výchova lesa. Data mají vytvořenou strukturu, ve které jsou automaticky načítána z pořízených dat výroby. Nastavené úrovně jednotlivých kontrol zneumožňují pořízení chybných dat již při tvorbě prvotního dokladu. Program provádí samostatnou sumarizaci dat LHE podle zadaného období pro různé organizační úrovně (revír, LHC, lesní správa, závod, atd.). Program bude v informačním systému propojen s celou řadou provozních evidencí a ročních prováděcích projektů prací a je základním řídicím programem pro zajištění návaznosti vykazovaných údajů LHE na data LHP a úpravu dat LHP při majetkových úbytích nebo přírůstcích.

V současné době se připravuje propojení alfanumerických a grafických dat LHP jako nástroj, který umožní nejen prohlížení všech pořízených druhů lesnických map, ale bude mít editační funkce, umožní výběr a grafickou prezentaci dotazů, bude umožňovat vytváření nových vrstev informací o lese nad stávajícími statickými daty LHP a umožní velmi pružnou dynamizaci těchto dat. Doplněním o další nové grafické a alfanumerické informace nad daty LHP se výrazně zvýší jejich aktuální informační úroveň a jejich kvalita v čase i prostoru.

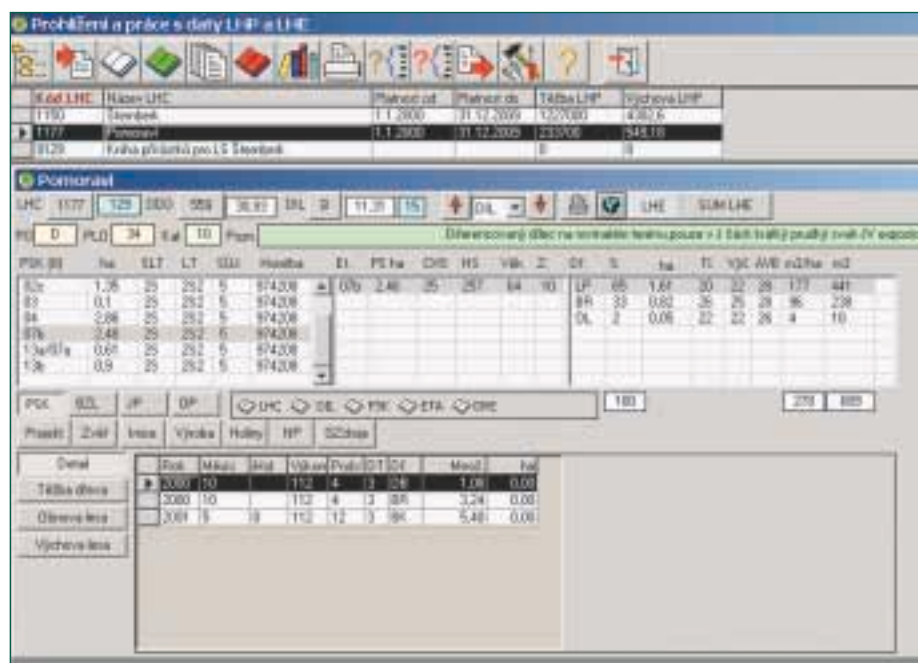
Program pro práci s daty LHP propojením alfanumerických a grafických dat a širokou nabídkou uživatelsky příjemných a pohodlných nástrojů výrazně zvýší kvalitu rozhodovacího procesu na všech organizačních úrovních podniku. K diskusi, nutné pro kvalitní dořešení celé uvedené problematiky, budou v letošním roce uspořádány semináře na všech oblastních inspektorátech za účasti pracovníků všech organizačních úrovní podniku.

Výřez mapy dopravní vyhotovované v měřítku 1:20000; vzorek kresby mapy v kladu mapových listů nebo v celokladu

Katalogy alfanumerických a mapových výstupů LHP

Dalšími nástroji, které odbor hospodářské úpravy lesů nabízí všem uživatelům lesních hospodářských plánů jsou katalogy alfanumerických a mapových výstupů LHP. Vzhledem k neexistenci kartografického standardu inicioval LČR vznik nejprve vlastního a posléze i rezortního kartografického standardu jako dalšího významného prvku v informačním systému o lese. V současné době mohou LČR prezentovat kartografický standard nejen v digitální, ale současně i v tištěné podobě jako ucelený katalog kartografických výstupů LHP u LČR. Katalog obsahuje nejen úplný výčet kartografických značek (bodů, linií, ploch a textů), ale i kompletní popis a vzorky jednotlivých druhů lesnických map. Současně s katalogem kartografických výstupů byl vydán i kompletní katalog tištěných alfanumerických výstupů LHP u LČR. Oba katalogy jsou významným přínosem ke standardizaci děl hospodářské úpravy lesů a slouží jako kvalitní příručka pro uživatele všech výstupů LHP.

Prostředí nástroje pro práci s daty LHP a LHE na LS a LZ - zde ukázka práce s LHP i LHE

Výřez mapy porostní vyhotovované v měřítku 1:10000; vzorek kresby mapy určené ke složení na pěšinky

Kartografický standard LHP

Co to je kartografický standard nebo ještě širěji, co je to standard? Standard obecně je předpis, jehož jednotlivá ustanovení by měla být výsledkem konsensu všech standardem dotčených subjektů, v našem případě revírníků, správců na jedné straně a firem zpracovávajících lesnická kartografická díla (taxační firmy) na straně druhé.

Současnému stavu v otázce kartografické interpretace lesnických účelových map předcházela vývoj od konce 80. let, který byl charakteristický hledáním vyváženého technologického přístupu z hlediska zachování kartografických tradic a za současného respektování požadavků GIS. Tento proces, který byl nastartován v ÚHÚL, je dnes završen v rámci ISLH a pod garancí LČR za účasti pracovníků soukromých taxačních kanceláří. Tento výsledek hledání optimálního pojetí mezi kartografií a GIS je v současné době potvrzován z řady mezinárodních konferencí, na nichž vychází obecně najevo, že „každý GIS by chtěl být více kartografií a naopak, kartografická interpretace v digitální podobě se snaží získat výhody GIS“.

Od ročníku LHP 1998 byla mapová díla konzultována prostřednictvím specialistů ÚHÚL s revírníky a lesními správci. Výsledkem je široká paleta nejrůznějších mapových výstupů, co se týče formy, materiálů i obsahu. Nyní nastal čas skončit s tímto „experimentálním“ obdobím a vybrat pokud možno nejlepší formu, materiál a obsah pro jednotlivé druhy lesnických map. Výsledkem složitého a zdoluhavého procesu standardizace je katalog několika set položek, které se objevují v lesnických mapových výstupech. Každá položka získala své jméno, definici, grafické vyjádření a příslušný kód pro mani-

pulaci v digitální podobě. Grafické vyjádření konkrétní položky je v symbolové sadě na výstupu u konkrétní mapy uspořádané do legendy. Jednotlivé položky jsou strukturovány hierarchicky do tříd, skupin a druhů. Každý jev reálného světa lesnický zajímavý a tedy zachycovaný v lesnických mapách, je jednoznačně oklasifikován a identifikován kódem. Normativní výčet jevů je vnitřně neukončený, otevřený dalšímu doplňování a vývoji. Vznikl na základě modelu vyvíjeného a ověřovaného od 90. let v praxi na různých místech republiky.

Závěr

Na závěr stručný popis dokumentu, který bude k dispozici v elektronické formě na intranetu LČR na stránkách odboru hospodářské úpravy lesů a který nese název „Katalog mapových výstupů LHP u LČR“ s podtitulem „kartografický standard“.

■ Na úvod tohoto materiálu jsou slovně popsány jednotlivé typy a forma vyhotovovaných map, následuje popis jednotlivých druhů map uvedený textem, který je společný všem druhům map. Posledním slovním popisem je kapitola o technických podmínkách tisku.

■ Dále dokument obsahuje grafickou část. Grafická část začíná sekcí se symbolovými sadami pro plošné, liniové, bodové a textové objekty. V této kapitole jsou uvedeny názvy, kódy, značky, barvy a kódy značek všech objektů, které se vyskytují v lesnických mapách. Jinými slovy jsou zde graficky zobrazeny všechny objekty lesnických map tak, jak by měly vypadat na mapě.

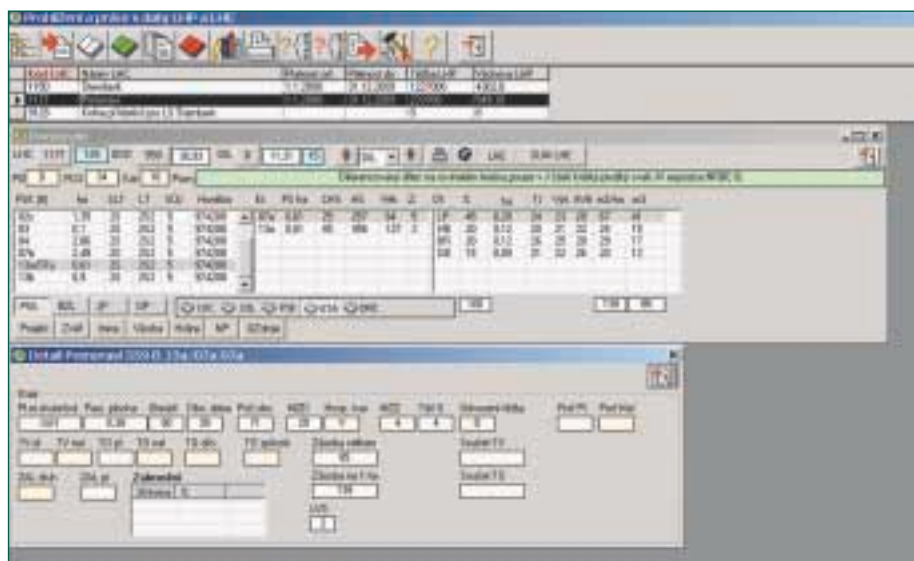
■ Následuje grafická sekce s ukázkami výřezů map. Je zde příklad mapy porostní 1:20 000 a 1:10 000, mapy hospodářských opatření a mapy SPLT 1:10 000, ke složení „na pěšinky“. Ukázky mapy obrysové 1:10 000, mapy pozemkové 1:5000 a mapy dopravní 1:20 000 jsou příkladem map v kladu nebo celokladu.

■ Předposlední částí dokumentu je grafická sekce obsahující ukázky legend jednotlivých druhů map. Je zde legenda mapy porostní, obrysové, hospodářských opatření, pozemkové, dopravní a SPLT. Tuto sekci uzavírá kompletní tabulka grafického plošného vyjádření souborů a podsouborů lesních typů.

■ Celý materiál uzavírá grafická sekce obsahující vzorová označení map skládaných nebo v celokladu, vzorové označení datových nosičů s daty LHP a popis mapového listu v kladu lesnických map 1:10000 (v tzv. Synkově listokladu) a v kladu Státních map odvozených 1:5000.

■ Tento kartografický standard nebude sloužit pouze pro tisky map, ale bude použit i pro převod kartografických dat do jednotné struktury dat v datovém skladu LČR, s. p. a následně pro využití kartografických dat v aplikacích pracujících nad daty datového skladu.

Ing. Jaroslav Zezula, Ing. Martin Hamák
OHÚL, ředitelství LČR

Prostředí nástroje pro práci s daty LHP a LHE na LZ - zde ukázka práce s LHP

Dřevo

stavební materiál pro třetí tisíciletí

Tak se jmenuje projekt, který si vytyčil cíl připravit příznivou atmosféru pro zvýšení podílu dřeva a dřevěných konstrukcí v České republice. Svoje síly v něm spojily tři subjekty. Producenty dřevní suroviny zastupuje náš podnik. Výrobce reprezentuje Asociace dodavatelů montovaných rodinných domů - kolektivní člen Svazu podnikatelů ve stavebnictví v ČR. Mediální sféru zastupují Brněnské veletrhy a výstavy, a. s.

Snahy o zvýšení spotřeby dřeva v ČR

Nejprve se sluší vzpomenout, co předcházelo vzniku projektu. Po roce 1989 se s rozvojem rozmanitých forem podnikání na českém trhu objevila nabídka dřevěných staveb. Jejimi protagonisty byly převážně nově vzniklé soukromé firmy. Tradiční výrobci dřevěných domů byli do roku 1990 převážně součástí tehdejších dřevařských závodů a jejich budoucnost byla velmi nejistá. Jediná firma, která období společensko ekonomických změn přežila, byl výrobce známých Okálů, RD Rýmařov, který si až do dnešních dnů zachoval svoji zkratku, která změnila význam na Rodinné domky Rýmařov, spol. s r. o.

Lesníci také hledali cestu, jak propagovat využití dřeva v České republice. První iniciativa nazvaná „Dřevo pro život“ vznikla na MZe ČR. Neměla dlouhého trvání. Pokus o oživení problematiky byl učiněn v lednu 1999, kdy se opět z iniciativy Mze ČR sešli v Praze za účelem přípravy programu na podporu využití dřeva zástupci MPO, ČAPLH, sdružení zaměstnavatelů dřevozpracujícího průmyslu, LČR, s. p., VLS ČR, s. p., a Výzkumného a vývojového ústavu dřevařského. Tato iniciativa trvala zhruba tři čtvrti roku a dopracovala se alespoň ke zmapování řešení podpory využití dřeva v sousedním Rakousku a Německu. Byly položeny základy mediální prezentace vzniklé iniciativy, která měla již připravené logo i maskota. Vše bohužel ztroskotalo na financování akce. Objektívni příčinou neochoty angažovat se v propagaci dřeva jako stavebního materiálu byl nedostatek poptávky. Jednou z příčin malé poptávky po dřevěných stavbách byl nedostatek nabídky cenově dostupných dřevěných rodinných domků. Výrobci se orientovali jednak na zahraniční trh, jednak stavěli dřevěné domy pro mimořádně dobře finančně zajištěné klienty.

Náš podnik poznal další příčinu, když si „na vlastní kůži“ ověřil zájem občanů o dřevostavby. Jako jednu z forem pomoci občanům, jimž katastrofální povodně v letech 1997 a 1998 vzaly střechní nad hlavou, zvolily LČR velmi výhodnou nabídku dříví na postavení celodřevěné stavby. LČR nabídly postiženým občanům až 100 m³ jehličnaté kulatiny za smluvní cenu 1 Kč/m³ pokud si ji sami vyrobí, nebo za smluvní cenu 500 Kč/m³ při odběru na manipulačním skladu. Očekávaný zájem se nedostavil. Z množství postižených občanů severní Moravy a východních Čech využili od září 1997 do září 1999 nabídky LČR slovy čtyři stavebníci. Pochopili jsme, že proti dřevostavbám stojí velký soupeř v podobě tradice klasických zděných staveb. Významnou příčinou nezájmu o dřevěné stavby je i jejich vyšší cena v porovnání s klasickou stavbou.

Vznik projektu

Čas plynul a na jaře roku 2001 se na ředitelství LČR ohlásil Ing. Jiří Pohloudek, generální ředitel RD Rýmařov, spol. s r. o. Seznámil nás se záměrem zaměřeným na podporu staveb na bázi dřeva. Čtenáři časopisu Lesu zdar si jistě vzpomenou na jeho článek v čísle 6/2001. Další návštěva proběhla u generálního ředitele Ing. Jiřího Olivy. Kromě Ing. Pohloudky se jí zúčastnil Doc. Petr Kuklík ze stavební fakulty ČVUT, nadšený propagátor dřevěných staveb a ředitel Stavebních veletrhů Brno pan Rudolf Böhme. Na schůzce byla nastíněna podoba projektu Dřevo, stavební materiál pro třetí tisíciletí.

Především jsme se společně shodli na tom, že prvním cílem projektu bude podpora informovanosti o možnostech, které jsou v České republice pro zvýšení podílu dřeva ve stavebnictví. Informace musí být diferencované a jejich adresáty budou odborníci

i široká laická veřejnost. Vrcholem první fáze projektu bude dvoudenní odborná konference, svolaná u příležitosti Stavebního veletrhu Brno 2002, který proběhne ve dnech 23. a 24. dubna. Další podmínkou úspěchu projektu je zainteresování nejvyšších orgánů státní správy, které mohou problematiku využívání dřeva ve stavebnictví ovlivnit. Představitelé projektu proto oslovili dopisem pány ministry Fencla, Grégra, Kužvarta, Schlinga a Lachnita. Vysvětlili jim záměr projektu a požádali je o záštitu nad konferencí a o vystoupení v den zahájení konference. Pánové ministři se k projektu přihlásili.

Dalším krokem bylo získat pro aktivní spolupráci podnikatelskou sféru, vědecká a odborná pracoviště a vysoké školy. Oslovili jsme Společenstvo dřevozpracujících podniků, ČAPLH, obě lesnické fakulty, ÚHÚL a Výzkumný a vývojový ústav dřevařský. Dosavadní reakce je až na výjimky kladná.

Mediální podpora projektu

Současné jsme připravili program mediální podpory projektu. Představení projektu pro odbornou veřejnost proběhlo nejprve na plenárním zasedání Asociace dodavatelů montovaných domů dne 25. 9. 2001 v Brně. Následovala informace podaná u příležitosti zahájení veletrhu WOOD-Tec dne 30. 10. 2001 v Praze.

Pro novináře z odborných stavebních časopisů a časopisů pro domácí kutily bylo dne 1. listopadu 2001 připraveno setkání s představiteli projektu. Konalo se v objektu Emilovna na LS Křivoklát v režii našeho podniku. Vystoupení Ing. Jiřího Olivy, Ing. Jiřího Pohloudky a Rudolfa Böhmy doplnil zajímavou přednáškou Doc. Kuklík. Časopis Lesnická práce navázal kontakt s Doc. Kuklíkem a v únorovém čísle otiskl první z jeho článků.

Pro novináře z celostátních deníků byla připravena tři setkání. První se konalo 24. ledna 2002 v Praze na Novotného lávce. Jeho organizaci zajistily LČR. Cílem bylo sdělit novinářům, že zásoby dříví v České republice jsou dostatečné k zajištění dřevní suroviny v případě její vyšší spotřeby ve stavebnictví. Vystoupení k tématu si připravili

li: Ing. Andrea Pondělíčková (stav lesů v ČR, státní lesnická politika, trvale udržitelné využívání všech funkcí lesů, legislativní záruky proti přetěžování lesů), PHDr. Ivan Rynda (koncepce trvale udržitelného života a využívání dřeva jako stavebního materiálu), Ing. Richard Slabý (Vývoj zásob dříví v ČR, způsoby jejich zjišťování a možnosti jejich trvale udržitelného využívání), Prof. Ing. Josef Gross, CSc. (Certifikace pěstování lesů) a Prof. Ing. Vladimír Simanov, CSc. (Současná technologická úroveň těžby, dopravy a prvotního zpracování dříví). Druhé setkání s novináři z celostátních deníků proběhlo na stejném místě dne 20. února. Novináři vyslechli přednášku Doc. Petra Kuklíka, v níž dostali informaci o konstrukčních vlastnostech dřeva a o jeho požární odolnosti. Setkání bylo organizováno Společenstvem dřevozpracujících podniků a novináři měli možnost s jeho členy diskutovat. Třetí setkání proběhne těsně před Stavebním veletrhem v režii Asociace dodavatelů montovaných domů.

Příprava konference

V současné době se připravuje konference. Bude zahájena dne 23. dubna dopoledne za účasti zástupců pěti ministerstev, kteří rovněž přednesou krátké úvodní referáty. Odpolední část prvního dne je vyhrazena vystoupení zahraničních hostů a zásadnímu referátu Doc. Kuklíka. Pro lesnickou veřejnost bude zajímavý program druhého dne. Od 10 do 17 hodin budou předneseny referáty ke třem programovým okruhům:

- Dřevostavby a dřevěné konstrukce pro 3. tisíciletí,
- Dřevo a materiály na bázi dřeva- stavební materiál 3. tisíciletí,
- Dřevo pro život

Náš podnik je garantem okruhu „Dřevo pro život“. Tak se zcela mimoděk hlásíme k heslu, které mělo zhruba před deseti lety odstartovat iniciativu podporující lepší využití dřeva v ČR. V našem programovém okruhu zazní vystoupení Ing. Pondělíčkové, Ing. Olivy a Ing. Slabého. Z hostů vystoupí Švýcar, dipl. Ing. Blumer. Jelikož dosavadní vystoupení lesníků spoluorganizátory projektu mile překvapilo, dostali jsme možnost rozšířit počet vystoupení o dvě. V současné době jednáme s MŽP a s podnikatelskou sférou.

Jsem velmi rád, že se po letech neúspěšných pokusů podařilo nastartovat projekt usilující o praktickou realizaci zásad trvale udržitelného života. Z dosavadního postupu projektu vyzařuje opravdový zájem všech dosud oslovených partnerů. Už dnes je jisté, že po splnění prvního postupného cíle bude projekt pokračovat.

Tento článek je vedle informace o zajímavém projektu, u jehož zrodu stály LČR i pozvánkou pro všechny kolegyně a kolegy, které problematika využití dřeva ve stavebnictví zajímá. Navštivte dne 24. dubna Brněnské výstaviště a konferenci!

Ing. Jan Duha, ředitelství LČR

Dřevěné roubené stavby z hlediska využití dřeva ve stavebnictví

Český svaz ochránců přírody, základní organizace Orlice v Hradci Králové je organizací, která vznikla v roce 1988 (do té doby pracovala pod hlavičkou jiné ZO). Členové ZO se od počátku aktivně zapojovali do praktických činností při ochraně přírody - péče o stromy, chráněná území, prováděli těžbu a další lesní práce v málo přístupných a cenných oblastech Krkonošského národního parku (zpravidla tam, kde by běžná technika a těžební postupy způsobovaly ekologické škody) - těžby kůrovcových kalamit a usychajících lesních hran v oblasti Lviho dolu, Pomezních Bud apod. K přibližování dřeva používali např. i historickou technologii skluzů. Vytěžená dřevní hmota byla následně zpracovávána např. při opravách památek lidové architektury ve východních Čechách. ZO se stala zakládajícím členem výrobního družstva (s vlastní pásovou pilou pro výrobu atypického řeziva pro opravy památek, pořez přesílených a dlouhých výřezů) a aktivity byly rozšířeny o podporu výstavby dřevěných roubených domů. Bohaté zkušenosti s roubenými stavbami a technologiemi jejich výstavby (včetně praktických zkušeností z realizací rekonstrukcí i novostaveb) jsou důvodem, které vedou k nutnosti opakovaně vysvětlovat a obhajovat dřevo jako stavební materiál současnosti i budoucnosti. Stavební materiál, který staletími neztratil nic ze své použitelnosti.

Dřevo ve světovém stavebnictví

Dřevo jako stavební materiál je v celém světě hojně využíváno. Například v sousedním Německu tvoří ve stavebnictví 7%, v Rakousku 10%, ve Švýcarsku 30% a ve Skandinávii 60 - 80% objemu stavebních hmot. Nejinak je tomu i v severní Americe zejména v Kanadě, na Novém Zélandu i v Japonsku. Pouze u nás, v oblasti, kde se ještě před sto lety rovněž hojně stavělo ze dřeva, je objem dřeva ve stavebnictví, konkrétně v bytové výstavbě, necelé 1%. Přitom dřeva máme značné zásoby a ohromné množství bez dalšího zpracování vyvážíme právě do států, kde je dokáží využít mnohem efektivněji. Přitom dřevo je z ekologického hlediska zcela bezproblémový stavební materiál s minimálními energetickými náklady na těžbu, opracování a odpad, který vznikne, lze dále bezesbýtku využít - minimálně jako ekologické palivo.

Roubený rodinný domek v obci Bělečko postavený v roce 2001

Vlastnosti dřevěného domu

Dnešní velmi špatný stav využití dřevní hmoty ve výstavbě má několik příčin. Tou hlavní je nedůvěra v mechanické a tepelné vlastnosti dřevěných objektů. Důležitý je i pocit, že dřevo je „materiálem chudých“. Pokušme se v několika následujících odstavcích pohlédnout na tyto předsudky z hlediska roubených staveb.

Tepelné vlastnosti roubené stavby jsou zákonitě jiné než u zděných objektů. V dřevěné stavbě je prohřívána pouze tenká vrstva dřeva při povrchu s minimální akumulací, proto je možné použít při vytápění menších tepelných výkonů s okamžitou reakcí na potřebu obyvatel stavby. Stavba se chová jako nízkoenergetický dům. Toho lze využít při kvalitním programovatelném řízení vytápění objektu a pro docílení významných úspor energie. Odpadá setrvačnost - těžkopádnost tolik typická pro zděné stavby. U dřevěných rekreačních objektů je tato vlastnost zvláště patrná (doba, za kterou se dřevěná budova vyhřeje, je velmi krátká oproti zděné budově).

Požární odolnost dřevěných konstrukcí je častým argumentem proti dřevěným stavbám. Je nepopiratelným faktem, že dřevěná stavba je hořlavá. Jak ale hoří? Dřevěná konstrukce si zachovává pevnost po dlouhou dobu. Na této vlastnosti má významný podíl zejména izolační schopnost dřeva - při zuhelnatění povrchu se vytvoří izolační vrstva a další hoření je zpomaleno. Garantovaná výpočtová hodnota požární odolnosti 20 cm tlusté roubené stěny je 50 minut (pakliže uvažíme míru bezpečnosti výpočtů, je skutečná hodnota výrazně vyšší). Vlastnosti dřeva se při požáru, na rozdíl od ocelových profilů,

výrazněji nemění. Hořící dřevěný trámový strop tak, možná paradoxně, přežije déle než keramický strop vložený do ocelových profilů, které se vlivem tepelných deformací a ztráty pevnosti zřítí mnohem dříve. Nezanedbatelným faktem je i to, že při požáru dřevěné stavby nevznikají životu nebezpečné zplodiny v takovém rozsahu jako při požáru stavby s běžným zastoupením umělých materiálů.

Při pohledu na požár dřevěné stavby lze s jistotou dávkou nadsázky a ironie vidět další výhodu, kterou je to, že po dohoření požáru se koštětem zamete základ, hřebíky se odevzdají do sběru a může se postavit nová stavba, třeba lepší než byla ta původní. Jak je tomu u stavby zděné? Zde je nutno řešit nepříjemnou otázku - ponechat či zlikvidovat zadehtované ohořelé a zpravidla promočené stěny? A i po případné opravě bude léta obyvatele pronásledovat vsudypřítomný a těžko odstranitelný zápach spáleniny. Podstatný je i přístup odborníků z hasičských záchranných sborů. Dřevěné srubové stavby jsou přijímány vesměs kladně a problémem nejsou ani odstupové vzdálenosti, ale ani např. garáže jako součásti stavby atd.

Pokud jde o mechanické vlastnosti, lze dřevostavbu hodnotit jako velice lehkou a pevnou, s minimálními nároky na základovou konstrukci. Deformace při případných pohybech stavby jsou bez známek poškození dřevěnou konstrukcí kompenzovány. Dříve se roubenky zakládaly pouze na srovnaný terén - pár plochých kamenů. I když základy podmrzaly, roubená konstrukce s rybinovými spoji v rozích (samy se gravitačně stahují ke středu stavby) vždy odolala. Výjimkou nejsou ani případy z historie, kdy byly roubené chalupy vlivem lavinových či zemních sesuvů přemístěny o řadu metrů (i desítek) bez toho, aby došlo k jejich zřícení či vážnému statickému narušení. Základová konstrukce v dnešním pojetí je tak řešena více jako technologicky proveditelné minimum, než konstrukce dimenzovaná pod dřevostavbu.

Respektování místních zkušeností a zvyklostí

Při navrhování roubených staveb je vhodné, a nanejvýš rozumné, vycházet z místních zkušeností generací tesařů. Jejich technologické postupy již byly staletími dokonale ověřeny. Konstrukce domu má rovněž své zákonitosti v základním dělení vnitřního prostoru. Lehkými příčkami lze dále vnitřní dispozici téměř libovolně upravit. Velmi dobře se osvědčilo používání řeziva proschlého dva roky i více (kdy jsou vyřazovány trámy s točivostí, průhybem atd.). Tím již nedochází k podstatnému sesychání ani sesedání stavby. Dřevo velmi dobře přijímá nátěrové hmoty, interiér je upravován vždy pouze přírodními tj. ekologickými materiály (lněná fermez) z důvodu zdravého životního prostředí.

Veškeré instalace - voda, elektřina, plyn, topení - se realizují zcela klasicky (např. dnešní elektrické kabely se samozhášecí izolací se vedou přímo ve spárách mezi trámy). Spáry lze izolovat moderními polyuretanovými pěnama nebo minerální vlnou a vnější povrchy opatřit lištováním nebo tradiční omazávkou a moderními lazurovacími nátěry v mnoha odstínech. Střechy a konstrukce krovu, převážně hambalkového systému se svislou stolicí a okapovou vaznicí, zabezpečují svým přesahem ochranu stěn před deštěm. Ideální střešní krytinou pak jsou lehké střešní krytiny (Cembrit, štipaná břidlice, ale i lety prověřený dřevěný šindel v modernějším provedení).

V dnešní době je velmi důležitá také rychlost výstavby, kdy často investor, vzhledem k finanční závislosti na hypotéce nebo na prodeji bytu, žádá rychlou realizaci svého záměru výstavby domu. Lze říci, že po vyřízení formalit - stavebního povolení, které je časově velice rozdílné podle místních poměrů - lze během jednoho měsíce realizovat základovou desku s připojením na síť. V souběhu s touto přípravou lze zhotovit stavebnici roubenky včetně krovů. Vlastní montáž na místě „pod střechu“ je potom hotova maximálně za jeden týden a stavba je dokončena k nastěhování během dalších dvou měsíců. Na okraj lze uvést, že dřevní hmota u poslední realizované stavby urazila z lesa přes pilu na vlastní stavbu maximálně pět km. Při lesnatosti naší krajiny lze říci, že dostupnost dřeva je všude velmi dobrá. Je jen škoda, že síť menších pil, které jsou schopny řezat potřebné hranoly je stále řidší, což zvyšuje nároky na dopravu.

Architektonické ztvárnění staveb by mělo vycházet vždy z místní tradiční prvků české lidové architektury typických pro region

výstavby. Zásadně by neměly být přenášeny alpské či bavorské elementy nebo styl kanadských srubů do prostředí českého venkova, ani pokleslý styl „podnikatelského baroka“ a jeho trojúhelníkových, lichoběžníkových a obloučkových oken, vikýřů apod. Je třeba zdůraznit, že lze stavět i moderní (netradiční) dřevěné srubové stavby. Vždy je ale nutné respektovat vlastnosti a možnosti dřeva jako stavebního materiálu a zejména lokalitu staveniště.

Zajímavým faktem ve prospěch dřevostaveb je, že 1 m³ dřeva váží až 250 kg CO₂. Při průměrné spotřebě 100 - 150 m³ dřeva na jeden objekt a životnosti stavby minimálně 100 let se jedná o nezanedbatelná množství. Přitom na místě, kde se na dřevěný dům vytěžil les, za sto let vyroste les nový - a ten váží další tuny tohoto skleníkového plynu. Naopak při výrobě cementu, pálení cihel a vápna, přepravě stavebních hmot se obrovská množství tohoto plynu pouze uvolňují.

Skanzen Krňovice

V okolních státech se o kulturní povědomí obyvatel a popularizaci dřeva starají mimo jiné i stovky skanzenů. Jejich síť je desítkrát i vícekrát hustší, než je tomu u nás. I proto se ČSOP ZO Orlice stala vzhledem ke svým zkušenostem, nejen se dřevostavbami, jedním z tvůrců záměru vybudovat skanzen lidové architektury. Skanzen bude v Královéhradeckém kraji, kde dosud zařízení tohoto typu není. Díky pochopení zastupitelů města Třebechovice pod Orebem, vlastníků pozemků a starostů obcí zdejšího mikroregionu, byla zvolena obec Krňovice. Obec leží na okraji údolní nivy přírodního parku Orlice a rozsáhlého lesního komplexu ležícího mezi Hradcem Králové a Chocní. Lokalita je i blízko muzea betlému v Třebechovicích p. Orebem s jeho světoznámým Proboštovým betlémem. Původní lokalitu v obci Býšť - Bělečko bylo naopak nutno pro zásadní nepochopení ze strany starosty a zastupitelů opustit i přes již vynaložené nemalé náklady.

Věříme, že za pár let bude tento skanzen pomáhat při prohlubování nejen kulturního povědomí obyvatel, ale v rámci centra ekologické výchovy Českého svazu ochránců přírody bude přispívat i k ekologické výchově a osvětě jak mezi dospělou populací, tak i školními kolektivy. Dřevostavby jsou nedílnou součástí nejen naší kulturní historie, ale jejich ekologické parametry a výhody by měly být na očích nejširší veřejnosti. V doprovodných expozicích skanzenu by měl také být prezentován dřevozpracující průmysl (jak historické, tak současné etapy vývoje a technologie) a hlavní dodavatelé dřevní hmoty - Lesy České republiky, Městské lesy HK, Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů apod. (např. město Hradec Králové a jeho Městské lesy již uvolnily pro výstavbu 200 m³ dřevní hmoty za režijní cenu, město Třebechovice pod Orebem 20 m³). Expozice skanzenu bude navazovat i na naučnou stezku o hospodaření v lesích atd. Jedině intenzivní a cílená osvěta dokáže změnit silně nepříznivý stav ve využívání dřeva ve stavebnictví v naší zemi.

Ing. Václav Záruba, Český svaz ochránců přírody, ZO Orlice,
Náhon 277, 500 09 Hradec Králové 9, e-mail: zaruba@kapounka.cz,
orlice@razdva.cz; ZO ČSOP Orlice: www.razdva.cz/orlice; Skanzen Krňovice:
www.kapounka.cz

Rekonstruovaný roubený kostel sv. Jiří a zvonice v Loučné Hoře nedaleko N. Bydžova

nové odborné publikace a knihy

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Přípravky pro lesní hospodářství

Sborník s podtitulem "Poznatky z testovacích ploch" z celostátního semináře v Hradci Králové dne 21. 2. 2002.

Vyd. Česká lesnická společnost, pobočka LČR Hradec Králové, 2002
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Základní materiály ke školení hospodářské úpravy lesů

Materiály ke školení u LČR, s. p.: lesnická typologie, oblastní plány rozvoje lesů.

Vyd. ÚHÚL, pobočka České Budějovice, 2001
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Průvodce taxační praxí

Jan Kaluža

Průvodce je určen adjunktům a zaměstnancům LČR, s. p., v HÚL a má sloužit k základní orientaci v problematice a jako průvodce praktickou stáží u taxační firmy. Jde o účelový doplňkový materiál, který má pomoci absolventům školení pochopit proces zhotovení LHP u LČR v jeho souvislostech a přispět tak k jejich účinné a kvalifikované účasti na něm, jakož i k co nejlepšímu využití výstupů LHP v provozní praxi.

Vyd. Lesnická projekce Frýdek-Místek, a. s., Frýdek-Místek, 2001
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Vegetace Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervace Křivoklátsko 2

Společenstva skal, strání, sutí, primitivních půd, vřesovišť, termofilních lemová a synantropní vegetace

Jiří Kolbek a kolektiv

Tento díl pokračuje v přehledu rostlinných společenstev přírodovědecky cenného území. Je v něm zpracována vegetace skalních štěrbin a zdí, otevřených kamenitých sutí, pionýrská bylinná vegetace primitivních mělkých půd, xerothermní až semixerothermní travinobylinná vegetace skal a teplých strání, semitermofilní až termofilní lemová vegetace, společenstva s vřesem a borůvkou a vegetace synantropní: segetální, ruderalní a paseková, doplněná o společenstva s dominantními druhy ostružiníků.

Vyd. Academia, Praha, 2001

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

NATURA 2000. Otázky a odpovědi

Jiří Pokorný a Petr Roth

NATURA 2000 – soustava chráněných území evropského významu – by měla významně přispět k zachování biologické rozmanitosti v rámci celé Evropské unie. Protože Česká republika, jako budoucí členský stát EU, má také povinnost vybudovat soustavu NATURA 2000 na svém území, přináší tato publikace formou odpovědí na nejčastější otázky informace o tom, co soustava obnáší a co bude zejména znamenat pro lidi žijící a hospodařící na daném území.

Vyd. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR s podporou MŽP, Praha, 2001
(darováno technické knihovně LČR HK)

Úvod do současné ekologie

David Storch a Stanislav Mihulka

Autoři přehledně seznamují se současnou podobou ekologie, ovlivněnou zejména evoluční biologii, a sdělují, co věda opravdu říká o ochraně přírody. Výklad je doplněn řadou příkladů, obrázků a schémat.

Vyd. Portál, s. r. o., Praha, 2000

(zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

Jehličnaté a listnaté dřeviny našich zahrad a parků

Jaroslav Koblížek

Dvousvazková publikace je zaměřena na dřeviny pěstované v ČR. Byly sem zařazeny i některé dřeviny častěji vysazované v okolních zemích, především v Německu a Polsku. Až na výjimky nebyly začleněny druhy specializo-

vaných sbírek a dřeviny vyžadující mimořádnou péči a ochranu. Kromě stromů, keřů a keříčků byly do publikace zahrnuty i polokeře. Nejprve je uveden klíč k určení rodů a poté publikace obsahuje vlastní klíč k určování jednotlivých druhů s abecedním uspořádáním podle latinských názvů. Určování podle klíče předpokládá znalost základních morfologických terminů. Protože slovní popis všech používaných terminů by byl příliš obsáhlý, jsou nejdůležitější dřeviny vyhotoveny ve formě pérovek, které obsahuje samostatná obrazová příloha.

Vyd. Freedom DTP studio a nakladatelství SURSUM, Tišnov, 2000
(zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

Atlas ptáků České a Slovenské republiky

Jan Dungal a Karel Hudec

Atlas má sloužit jako obrazový klíč k určování všech druhů ptáků, které na území obou republik hnízdí, zimují či jen vzácně protahují. Zaznamenává také několik druhů exotických, které se zde ve volné přírodě ojediněle vyskytovaly po ulétnutí z klecí a voliér chovatelů. Atlas zahrnuje celkem 436 druhů ptáků na 118 barevných tabulích. Druhy, které během roku mění svůj vzhled, jsou vyobrazeny ve svatebním a zimním šatě, příp. šatě mláďat. U všech hnízdicích druhů jsou zobrazena a popsána také vejce, příp. hnízdo a mláďata v prachovém peří. Stručný informační text k jednotlivým druhům uvádí charakteristické určovací znaky, typické chování, transkripci hlasů, nejnovější údaje o výskytu, početnosti a stupni ohrožení. Na barevných mapkách je znázorněno hnízdní a zimní rozšíření v území, připojeny jsou i diagramy výskytu, hlasových projevů a hnízdění.

Vyd. Academia, Praha, 2001

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

FORMICA – zpravodaj pro aplikovaný výzkum a ochranu lesních mravenců

4. ročník periodického zpravodaje (ročenky), který publikuje původní články s tematikou výzkumu a ochrany lesních mravenců.

Vyd. ZO ČSOP Armillaria, Liberec, 2001

(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Jiří Uhlíř

V měsíci březnu oslaví významná životní jubilea tiito pracovníci LČR

Padesátiny

3. 4.	Miroslav Němec	LZ Židlochovice
9. 4.	Zdeňka Mašatová	LZ Konopiště
12. 4.	Ladislav Nevařil	LZ Boubín
13. 4.	Karel Zelenka	LZ Dobříš
15. 4.	Ing. Jiří Oliva	ředitelství podniku
16. 4.	Marcela Nečasová	LZ Židlochovice
17. 4.	Jaroslav Výmola	LZ Židlochovice
20. 4.	Josef Filipi	LS Žatec
23. 4.	Jiří Štěrba	OI Teplice
24. 3.	Jaroslava Matějková	LZ Boubín
26. 4.	Petr Pavlík	LS Telč
26. 4.	Vladimír Dvořák	LS Nové Hradky
29. 4.	Vlastimil Koňářik	LS Javorník
30. 4.	Ing. Jan Štich	LS Plasy

Šedesátiny

21. 4.	Václav Filla	LZ Dobříš
23. 4.	Jiří Houška	LS Nižbor
24. 4.	Miroslav Lipavský	LS Kraslice
25. 4.	Ing. Bohumil Německý	LS N. Město n. M.
26. 4.	Ing. Ludvík Staller	OI Písek

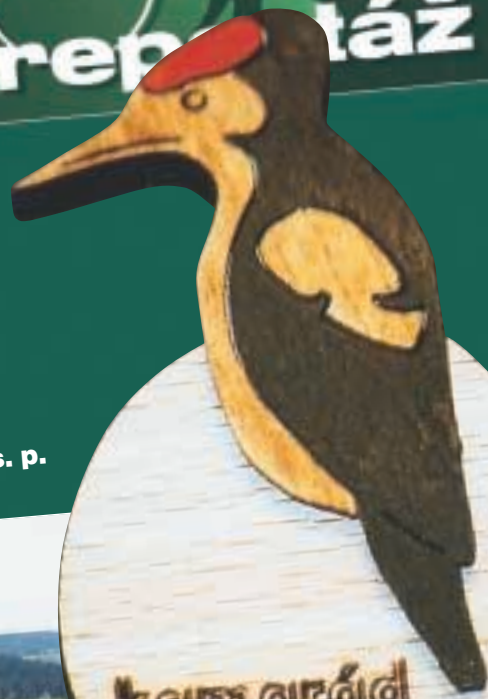
**Všem jubilantům blahopřejeme
a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti**

FOTO reportáž

*Dryocopus
martius*

Datel černý

Oficiální maskot reklamních, osvětových a mediálních kampaní LČR, s. p.

Brzy zjara, už v březnu se v rozsáhlých jehličnatých a listnatých lesích, kde se vyskytují starší borovice nebo buky, ozývá mocné bubnování do dobře zvucících pahýlů větví. To probíhá tok datlí černých.

Když se řekne maskot, řadě lidí se vybaví olympiáda, mistrovství světa v hokeji, nebo plyšový medvěd, kterého staví brankář do rohu své brány ve víře, že ochrání jeho svatyni.

Aniž si to uvědomujeme, maskotem se může stát i člověk, osoba, pevně spjatá s jakoukoliv činností. Např. moderátor televizního pořadu se po určité době stává jeho pevným článkem, který diváka vede, na jehož gesta, hlas i mimiku si diváci zvykli. V tu chvíli se stává maskotem pořadu.

Lesy České republiky, s. p., připravily pro své diváky - ve snaze vysvětlit, naučit chápat, chránit a neubližovat, mít rád a starat se - dlouhotrvající, populárně naučný pořad. Pořad o lese, o jeho přáních, právech a povinnostech. Průvodcem je datel černý - maskot Lesů České republiky. Všichni ho známe, každý už ho potkal - doktora v lese. Neúnavný při práci, nenáročný na životní prostředí, nemilosrdný v boji s dřevokaznými škůdci.

Na začátku byla sova, symbol klidu, moudrosti, pokory. Hned v řadě za ní stála sojka, upozorňující křikem na blížící se nebezpečí. Až někde v dále se krčil datel. Když jsem procházel lesem a viděl jeho dynamický let, lehkost a kreativitu, napadlo mě srovnání s naším podnikem. Být moderní, stabilní, fungující. To srovnání vedlo k rozhodnutí. Budme moudří a klidní jako sova, budme ostražití jako sojka. Půjčme si tyto vlastnosti a přidejme k nim pracovitost, modernost a dynamiku. Až potom půjdete lesem a v dále uslyšíte prodloužené „kliá, kliá“, to letí lesem datel černý. To začíná pořad Lesů České republiky o zastavení a zamýšlení se, co můžete udělat pro les.

